

Riksdagens protokoll

2013/14:55

Torsdagen den 16 januari

Kl. 12.00 – 12.51
14.00 – 15.47

Protokoll
2013/14:55

1 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att *onsdagen den 19 februari* efter den utrikespolitiska debatten skulle arbetsplenium tillkomma.

Ingen votering skulle äga rum.

2 § Anmälan om inbjudan till riksdagens ledamöter från den norska Nobelkommittén att nominera kandidater till Nobels fredspris 2014

Tredje vice talmannen meddelade att det från Sveriges ambassad i Oslo, på begäran av den norska Nobelkommittén, sänts en inbjudan till riksdagens ledamöter att nominera kandidater till Nobels fredspris 2014.

3 § Svar på interpellation 2013/14:207 om statens bidrag till Rett Center

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Gunnar Sandberg har frågat mig om jag är beredd att leva upp till vad en majoritet av riksdagen anser: att ge Rett Center besked om att verksamhet och forskning långsiktigt säkras och att statens bidrag anpassas till kostnadsnivån.

Låt mig först säga: I Sverige ska var och en som behöver hälso- och sjukvårdens insatser erbjudas vård på lika villkor, oberoende av sjukdomens vanlighet eller svårighetsgrad. Den som har det största behovet ska ges företräde. Vården ska vara av god kvalitet och lätt tillgänglig. Ju allvarligare sjukdomen är och ju högre grad av funktionsnedsättning som den innebär, desto större är förväntningarna på att vården ska erbjuda de insatser som den enskilde behöver.

Det är landstingen och kommunerna som är ansvariga för att erbjuda medborgarna en god hälso- och sjukvård, inklusive en bra rehabiliteringsverksamhet. Det är hos huvudmännen som kompetensen och resurserna finns. Det är också våra politiska kolleger i landsting och kommuner som ytterst ansvarar för hur resurserna fördelas inom sina respektive ansvarsområden. Statens primära ansvar är lagstiftning och tillsyn. Särskilda satsningar för att stödja utvecklingen av hälso- och sjukvården syftar

huvudsakligen till strukturella förändringar i vården på en övergripande nivå.

Det nuvarande riktade bidraget till Rett Center i Östersund är i det avseendet ett undantag. Centret byggdes upp av Jämtlands läns landsting under 90-talet med stöd av tillfälliga statliga stimulansmedel inom handikappområdet. De tillfälliga medlens syfte var att påskynda utvecklingen bland annat inom rehabiliteringen. Avsikten med stimulansmedlen var inte att det statliga åtagandet på sikt skulle utökas. För Rett Centers del har dock riksdag och regering på ett unikt sätt bidragit till verksamhetens finansiering.

Retts syndrom är en sällsynt diagnos som drabbar unga människor, främst flickor men i enstaka fall också pojkar. Det är ett exempel på ett vårdområde, där det är rimligt att vårdens resurser koncentreras över landstingsgränserna. Vid Rett Center bedrivs högspecialiserad vård för personer med Retts syndrom. Multidisciplinära team som möter personer med Retts syndrom finns även på andra ställen, till exempel i Göteborg och i Stockholm.

Jag instämmer i att sådan verksamhet som Rett Center bedriver behövs och att det vore olyckligt om den särskilda kompetens som byggts upp i Östersund inte skulle kunna fortleva och utvecklas. Under åren 2001–2013 har regeringen totalt avsatt 81 miljoner kronor till Rett Centers verksamhet. I år avsätts ytterligare 7 miljoner. Det är trots allt en jämförelsevis stor satsning.

Vi har genom åren tagit ett stort ansvar för Rett Centers verksamhet, och vi fortsätter med det även detta år. Riksdagen har nyligen beslutat att regeringen i vår bör återkomma med ett förslag på en mer stabil statlig finansiering av Rett Center under de kommande åren. Vi ska noga överväga förutsättningarna för en sådan lösning. Jag håller dock samtidigt fast vid vad jag i december förra året uttryckte i mitt svar på den fråga som Gunnar Sandberg då ställde. På sikt kan inte frågan om en stabil och långsiktig finansiering lösas genom riktade statliga bidrag. Det krävs också intresse och initiativ från huvudmännens sida. Det finns i vården ett stort behov av medvetenhet och planerad arbetsfördelning av olika insatser mellan olika vårdenheter – lokalt, regionalt, nationellt och ibland också internationellt. Jag ser Rett Centers problematik som ett av flera exempel som visar på ett sådant behov. Det är en utmaning för huvudmännen att möta det behovet och en utmaning för oss att stödja en sådan utveckling.

Anf. 2 GUNNAR SANDBERG (S):

Herr talman! Tack, socialministern, för svaret! Det är ett lite positivare svar än dem vi har fått tidigare, men det känns lite osäkert. Jag är ändå ganska nöjd.

Den här frågan har diskuterats här i riksdagen ett antal gånger, varför verksamheten är väl känd för socialministern. Ministern har ju besökt centret i Östersund och också fått annan information, bland annat genom brev från anhängare. Socialministerns eget parti var starkt pådrivande när en enig riksdag beslutade om statens långsiktiga stöd till Rett Center 2002.

Vid besöket på centret 2008 lovade socialministern fortfarande att Rett Center skulle se framtiden an med tillförsikt. Ministern menade att centret behövdes för den lilla grupp som är beroende av vården där, som inte kan erbjudas någon annanstans i vårt land. Ministern sade också: ”Jag är väldigt angelägen om att man kan fortsätta sin verksamhet med samma höga nivå och med den forskningsanknytning som man har i dag.” Men det har inte riktigt blivit så.

Det har aldrig kommit några åtgärder som förbättrat situationen för Rett Center. Socialministern har gång på gång sedan 2010 hänvisat till ett pågående arbete, först i Socialstyrelsen, sedan i departementet, med att ta fram en strategi för området sällsynta sjukdomar.

Verksamheten påverkas negativt av ministerns passivitet. I ett svar på en fråga av mig i december konstaterade socialministern att det specifika stödet till Rett Center är unikt och att statsbidrag som finansierar sådana insatser beslutas från år till år och inte automatiskt räknas upp.

Detta konstaterande står i stark kontrast till de av riksdagen enhälligt beslutade rullande treårsbidragen som infördes under 2003 och gällde fram till 2006. De gav verksamheten en nödvändig långsiktig planeringshorisont.

I svaret hävdar socialministern också att en höjning av bidraget skulle innebära minskat stöd till andra angelägna insatser inom hälso- och sjukvårdsområdet. Ytterligare 3 miljoner till Rett Center är en extremt liten post i det här sammanhanget och är ett svagt argument.

I svaret i dag talar socialministern om att alla ska ha vård på lika villkor oberoende av sjukdomens vanlighet och svårighetsgrad. Han säger också att sådan verksamhet som Rett Center bedriver behövs och att det vore olyckligt om den särskilda kompetens som byggts upp i Östersund inte skulle kunna fortleva och utvecklas.

Kan inte socialministern säga vad regeringen egentligen tycker? Trots alla vackra ord verkar ju regeringen anse att det är landstinget i Jämtland som ska ha ansvar för verksamheten. På något annat sätt kan man inte tolka det faktum att Rett Center endast får årliga anslag och att anslaget inte är uppräknat sedan 2003.

Anf. 3 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Jag tycker precis som Gunnar att det här svaret är mycket bättre, det vill säga att det ger fler öppningar, än de tidigare svaren i samma ärende. Det är jag glad över, och jag hoppas att det också kommer att visa sig rent praktiskt.

När vi har talat om detta har vi alltid sagt att det gäller mest flickor, och det är så sant. Men för att ändå ge lite mer kött på benen måste man också beskriva den komplexitet som finns när det handlar om Retts syndrom. När barnen föds märks det inte, utan det märks först när de är runt ett år.

Det som också är väldigt komplext är att de här barnen, så att säga, backar i sin utveckling. 80 procent kommer att hamna i rullstol. Barnen, eller flickorna, kommer så småningom att höra till autismspektrumet. De är elever i särskolan, det vill säga de har en utvecklingsstörning. Det är detta som kräver att det är flera olika discipliner med. Det behövs alltså ett väldigt brett forskningsfält på så sätt.

En FoU-verksamhet är, kan man säga, omöjlig att bedriva med en framförhållning på ett år. Det är svårt att våga då. Det behövs en längre framförhållning.

Innan den nuvarande regeringen tog över, 2006, införde den förra regeringen det här stimulansbidraget. Då var det treårigt. Och för att man ska våga är jag övertygad om att de tre åren behövs.

Sedan är det detta med bidraget. Vi har en majoritet i socialutskottet som är för att man ska öka från 7 till 10 miljoner. Nu säger socialministern att det inte har varit någon tanke att öka det. Men det handlar egentligen om att behålla det som är, eftersom allt blir dyrare. Det är dyrare med hyror. Det är dyrare med personal. Allting har blivit dyrare under de här åren. För att man ska kunna behålla samma standard behövs de här pengarna.

Anf. 4 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag är väldigt glad över att såväl Gunnar Sandberg som Agneta Luttröpp är förhållandevis nöjda med svaret. Det här är en fråga där vi ingalunda är färdiga, och frågan är väldigt komplex.

Det kan låta enkelt: Låt oss klippa till med 3 miljoner! Låt oss bestämma oss för att det här ska vara långsiktigt!

Ni tycker att det här verkar enkelt, men vänta bara tills jag har fått förklara det.

Det är besvärligare. Det handlar bland annat om att vi i regeringens budget och i riksdagens budget i regel har en ordning där kostnader inte räknas upp med automatik. Det är bland annat så som det reformutrymme som kan skapas under gynnsamma omständigheter uppkommer, som gör att vi kan göra fler saker. Vi kan fundera på hur pengarna ska användas. Vore det så att de med automatik räknades upp skulle vi snabbt förbruka väldigt mycket pengar.

Det fordras alltså ställningstaganden för att öka beloppen. Jag tror att både Gunnar Sandberg och Agneta Luttröpp förstår det här, vet att det är så och tycker att det bör vara så, generellt.

Då är frågan: Varför skulle man göra ett undantag här? Ja, man kan argumentera för att det här är unikt på något sätt. Men jag tror också att vi är överens om att vårdområdet i allt väsentligt är en landstingskommunal angelägenhet. Det är huvudmännen som tar in skatter, disponerar resurserna och efter bästa förmåga fördelar dem på det sätt som motsvarar medborgarnas behov.

På det här området gör då staten en lite udda sak. Men får ju säga att det här är en udda fågel i sjukvårdsfaunan, om uttrycket tillåts. Vi har gjort ett undantag. Och det har gjorts för att det finns goda skäl. Men det finns också på många andra områden goda skäl att göra på ungefär samma vis. Om staten skulle finansiera allting är det klart att vi inte skulle behöva ha några landsting. Då skulle staten sköta det. Men vi har i alla fall ännu inte fattat några beslut om att det ska vara på det viset.

Det finns en annan lite komplicerad sak i sammanhanget när det gäller forskningsdelen. Här har man ett utrymme där det bedrivs forskning som alltså inte prövas på samma sätt som annan forskning, som prövas i konkurrens gentemot forskningsråd och andra som fördelar pengar. Här bestäms det på politisk väg att det just på det här området ska forskas och avsättas så här mycket pengar. Det är också lite udda.

Det här gör det lite krångligare än vad det är när det gäller många andra saker. Vi måste hitta ett sätt som gör att det är någorlunda – det är ett tråkigt ord – symmetriskt och någorlunda begripligt för omgivningen. Annars kommer det som ett brev på posten att vi ska göra likadant på andra områden.

Riksdagen har gjort sitt tillkännagivande. Regeringen har tagit emot det. Vi bereder det. Att jag inte ger mer precisa svar än vad jag gör i dag beror helt enkelt på att vi måste bli färdiga. Det är dumt av mig att stå och säga någonting och skjuta från höften i den ena eller den andra riktningen. Vi behöver pröva den här frågan på ett klokt sätt.

Låt mig också få säga en sak. För de föräldrar som får barn med den här sjukdomen ställs hela livet på ända. Med tanke på att det är en sådan ovanlig sjukdom finns det inom vården väldigt ofta en liten förståelse. Det är ingen som riktigt förstår vad det handlar om. Och har man inte riktig tur kan det ta lång tid innan de lyckas fastställa diagnosen och därmed sätter in rätt åtgärder. Därför behövs det specialiserade resurser och en ökad kunskap ute i Sjukvårdssverige om vad det här handlar om. De här föräldrarna och, inte minst, de här barnen är värda bästa möjliga bemötande och bästa möjliga omvårdnad, var man än är född i landet.

Anf. 5 GUNNAR SANDBERG (S):

Herr talman! Jo, jag kan förstå socialministern. Politiken är bråkig, smårig och svår. Det är inte mycket som är svart eller vitt. Men här i riksdagen finns det ett starkt stöd för Rett Center och för de sköraste av våra barn, som får hjälp och stöd där. Det framgår inte minst av det faktum att riksdagen nyligen har beslutat att regeringen i vår ska återkomma till riksdagen med ett förslag på en mer stabil statlig finansiering av verksamheten under de kommande åren.

Riksdagen vill alltså ha en statlig finansiering. Riksdagen vill ha en mer långsiktig finansiering av verksamheten. Riksdagen vill ha det som vi har efterlyst i många debatter, detsamma som också Kristdemokraterna ville ha innan de kom in i regeringen.

Nu tänker socialministern noga överväga förutsättningarna för detta. Det låter inte så betryggande. Socialministern säger i sitt svar att det är landstingen och kommunerna som är ansvariga för att erbjuda medborgarna en god hälso- och sjukvård och att det även gäller en bra habiliteringsverksamhet. Därför kan inte en stabil och långsiktig finansiering lösas genom riktade statliga bidrag, utan det krävs också intresse och initiativ från huvudmännens sida, menar han.

Det är viktigt att komma ihåg att Retts syndrom är en sällsynt diagnos och att det inte ens finns drabbade i varje landsting. Därför kan det knappast finnas resurser i varje landsting till vård och rehabilitering. Det skulle inte vara möjligt vare sig ekonomiskt eller kunskapsmässigt.

I dag finns det vissa resurser i de två största landstingen, Stockholm och Västra Götaland, utöver centret i Jämtland. Det krävs ett samlat ansvar för verksamheten. Ansvaret gäller sjukvårdshuvudmännen men också staten på grund av verksamhetens art. Att Retts syndrom är så sällsynt var en gång anledningen till att staten tog sitt ansvar för verksamheten.

Efter flera års diskussioner och många löften har väldigt lite hänt. Det enda socialministern har gjort är att be centret beskriva den forskning som genomförts med stöd av statliga medel.

Prot. 2013/14:55

16 januari

*Svar på
interpellationer*

Agneta Luttropp beskrev det i sitt anförande. Hon räknade upp tillräckligt med argument för långsiktigheten.

För mig låter det som att socialministern ifrågasätter det bidrag som Rett Center får från staten. Jag känner en oro för att socialministern tänker ta bort det helt och hållet.

Anf. 6 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Jag tror att jag ska gå in lite grann på det här med forskningen, som jag tycker är intressant. Ministern säger att man då skulle styra forskningen från staten. Jag vet inte riktigt, men jag kanske tycker att det är något långsökt.

Om man ska arbeta och forska på Rett Center kan vi utgå från att forskningen handlar om det som hör till Retts syndrom. Det måste ändå vara syftet. Jag tror att ingen kommer att forska om något helt annat område.

Låt mig gå riktigt långt. Det finns många forskare som är anställda av staten. De forskar som en del av sin anställning. Ska man resonera likadant där? Det tror jag inte.

Jag kan förstå att stödet inte räknas upp automatiskt varje år, men det är tio år sedan det gjordes. Det är lite skillnad mellan att inte göra det varje år eller att göra det vart tionde år. Där har jag problem.

Ministern vill nu inte ge något svar eftersom anslaget fortfarande diskuteras. Det har jag full respekt för. Jag hoppas att vi kommer att tycka om svaret.

Anf. 7 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag ska börja med det Agneta Luttropp tog upp. Den grundläggande forskningspolitiska principen om forskningsfinansiering är att forskningsmedel utlyses brett. De utformas av forskningsråden, och sedan får man söka.

I det här fallet är det inte så, och det är lite udda. Jag säger inte att detta är ett huvudargument för den ena eller andra riktningen, men jag säger att det här är en udda fågel också i forskningsskogen.

När det gäller sällsynta diagnoser kan man argumentera så som Gunnar Sandberg gör, nämligen att det är fråga om en sällsynt diagnos och att den därför ska särbehandlas. Den nationella kunskapsbasen om sällsynta diagnoser som Göteborgs universitet sätter samman i samarbete med Socialstyrelsen innehåller information om ungefär 300 ovanliga sjukdomar och skador. Vi som lagstiftare behöver fundera över hur budgetmedlen ska fördelas. Varför behandlar vi den så men alla andra på ett annat sätt?

Man måste erkänna att det finns en asymmetri i detta som gör situationen speciell. Retts syndrom är en sällsynt diagnos. Det är förfärligt för varje person som drabbas. Vi måste organisera vården och forskningen om sjukdomen på bästa möjliga sätt för den enskilda person och den familj som har drabbats.

Staten gör mycket när det handlar om sällsynta diagnoser. Under 2012 inrättade vi på Socialstyrelsen den nationella funktionen för sällsynta diagnoser, som för närvarande hanteras av Ågrenska stiftelsen i Göteborg. Den är en viktig instans i sammanhanget. Den kunskapsdatabas som jag nämnde är också tillgänglig för många för att inhämta in-

formation och ny kunskap. När man plötsligt inom vården står inför en person där man inte känner igen tecknen kan man lära sig mer.

Vi bidrar till finansieringen vid Rett Center med 7 miljoner kronor per år. Vi ger sedan 1997 ett stöd till läger- och mötesaktiviteter för barn med sällsynta diagnoser och deras anhöriga och sedan 2008 också för vuxna personer. Vi har gett den pågående Läkemedels- och apoteksutredningen i uppdrag att belysa hur den framtida prissättningen av särskilda läkemedel bör utformas. De personer som drabbas av sällsynta diagnoser är personer som många gånger också är beroende av rätt speciella läkemedel som inte finns som standardprodukter på marknaden. Då måste man hitta lösningar för en klok prissättning.

Den centrala meningen i mitt inledande svar var att vi noga ska överväga förutsättningarna för en sådan lösning som riksdagen har gjort en framställan om. Det är komplext och besvärligt, men vi är angelägna om att verksamheten säkerställs för alla de barn, unga personer och familjer som är berörda av diagnosen.

Anf. 8 GUNNAR SANDBERG (S):

Herr talman! Jag förstår att det är med vånda som ministern tänker på Rett Center. Det är inte alldeles lätt, och få, ca 300, drabbas av Retts syndrom. Men det är ändå en svag grupp i samhället som drabbas, och det är de svagaste som behöver det extra stödet.

Det var den förra socialdemokratiska regeringen som lyfte bidraget till Rett Center in i statsbudgeten, och det var med stöd av en enig riksdag. Det innebar att verksamheten gavs en långsiktig planeringshorisont som rullade i treårsperioder. Att gå från ett läge med treårsbidrag i statsbudgeten till att bidraget inte ens omnämns i budgeten innebär att långsiktigheten i statens ansvar urholkas radikalt. Dessutom har anslaget varit oförändrat sedan 2003.

Herr talman! Men det kanske är så, socialministern, att även för de svagaste i samhället är det viktigt att vi i höst får en ny regering.

Anf. 9 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag tycker att vi ska fundera över hur vi ska organisera vården på ett sådant sätt att alla personer i vårt land kan få bästa möjliga vård. För de flesta av oss som drabbas av vanligare sjukdomar är det förhållandevis enkelt för landstingen att organisera sig på ett sådant sätt att de kan möta medborgarnas behov. När det handlar om ovanliga sjukdomar och diagnoser måste vi organisera oss på ett lite annorlunda sätt. Man kan inte vara bäst överallt i landet, utan en del funktioner måste specialiseras.

De funktionerna bör ha som uppgift att bidra till att utöka kunskapsunderlaget, att sprida information till andra som arbetar inom vården och komma i kontakt med de personer som har drabbats. De bör självklart ha till uppgift att utveckla nya vårdformer och att ge den mest kvalificerade vården.

Det här kan organiseras på flera olika sätt, till exempel genom att staten bedriver verksamheten eller så att landstingen kommer överens om en gemensam finansiering. Så är det på en lång rad andra områden. Det är tankespår.

Prot. 2013/14:55

16 januari

*Svar på
interpellationer*

Det viktiga är att de personer som drar nytta av behandlingen, de familjer som är berörda av att få tillgång till den bästa möjliga vården för barn, ungdomar och vuxna, ska kunna lita på att det offentliga tar ansvaret. Sedan kan organisationen diskuteras. Det viktiga är att vården finns för alla och envar.

Precis som Gunnar Sandberg sade är vården inte viktigast för de friska, utan den är viktigast för dem som är sjuka. Jag kan försäkra er om att regeringen kommer att fortsätta sitt arbete för att utveckla och förbättra vården för alla i vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2013/14:219 om undantag från upphandlingsdirektivet

Anf. 10 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Anna-Lena Sörenson har frågat mig om det är min uppfattning att svenskbaserad försvarsindustri utgör en viktig del när det gäller att förse det svenska försvaret med adekvat materiel och att vidmakthålla god försvarsförmåga och om jag avser att presentera en strategi för hur väsentliga delar av materielförsörjning ska undantas från upphandlingsdirektivet.

Frågan innehåller flera aspekter; försvarsindustrins betydelse respektive strategi för väsentliga säkerhetsintressen. Den sistnämnda har behandlats ett flertal gånger det senaste året i försvarsutskottet och EUnämnden. Den 31 januari 2012 besvarade min företrädare Sten Tolgfors en likartad interpellation angående nationella säkerhetsintressen (interpellation 2011/12:170).

Försvarsmaktens behov av materiel bestäms ytterst av kraven på operativ förmåga i olika avseenden. Materielförsörjningen är därmed att betrakta som ett medel för att förse insatsorganisationen med den materiel som behövs för att utrusta förbanden. De av regeringen fastslagna materielförsörjningsprinciperna syftar till att bidra till utvecklingen av ett användbart, tillgängligt och flexibelt försvar. En del i detta är Sveriges strävan efter en öppnare och mer effektiv försvarsmaterielmarknad.

Direktiv 2009/81/EG om försvars- och säkerhetsupphandlingar, som har genomförts i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, syftar till att skapa en öppnare och mer effektiv försvarsmaterielmarknad. Direktivet ger också möjligheter att tillvarata aspekter såsom försörjningstrygghet och informations säkerhet. På så sätt minskar behovet av att göra undantag från EU:s regelverk av skäl som kan hänföras till nationell säkerhet.

Möjlighet att göra undantag från direktivet med hänvisning till väsentliga säkerhetsintressen finns kvar även fortsättningsvis. Sverige har också framhållit betydelsen av det. Ett väsentligt säkerhetsintresse innebär dock inte självklart undantag från upphandlingslagstiftningen. Varje undantag måste fortfarande prövas för sig.

Försvarsindustrin i Sverige är betydelsefull för försvarets tillgång till adekvat materiel. Eftersom en stor del av omsättningen för den i Sverige verksamma försvars- och säkerhetsindustrin är exportrelaterad gynnas

industrin av en större marknad. Säkerhets- och försvarsföretagen, Soff, har uttalat att ökad europeisk konkurrens med lika spelregler för alla skulle gynna medlemsföretagen, enligt SvD Brännpunkt den 19 december 2013. Av dessa nämnda skäl stöder Sverige framväxten av en öppen och konkurrenskraftig försvarsmaterielmarknad.

Prot. 2013/14:55
16 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 11 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Låt mig börja med att konstatera att när det gäller principerna om en fri och öppen marknad är försvarsministern och jag helt överens. Regeringens företrädare vill gärna utmåla oss socialdemokrater som protektionistiska och som att vi skulle göra sysselsättningspolitik av försvarsfrågorna.

Tvärtom skulle vi också gärna vilja se en öppen marknad i Europa för export av försvarsmateriel. Vi har stort förtroende för svensk försvarsindustri, som vi vet håller en mycket hög internationell klass. Vi är medvetna om att beträffande vissa system, inte minst när det gäller att integrera system i system, ligger svenskbaserad försvarsindustri i framkant. Vi tror alltså att svenskbaserad vapenindustri skulle stå sig väldigt väl om bara marknaden var öppen och om det var så att sjysta konkurrensvillkor fanns till handa.

Men till skillnad från regeringen är vi realister, herr talman, och inser att försvarsindustrierna i Europa inte verkar under riktigt samma villkor som övrig industri. Banden till den egna staten och försvarsmakten är rätt ofta starka och har långa traditioner. De slits inte så lätt av flera skäl, som är både historiska och politiska men även i viss mån praktiska.

Försvarsmaterielsystemen har ofta utvecklats i samarbete mellan industri och försvarsmakt. De har långa livslängder, och det är industrin som har den kompetens som behövs för att underhålla, vidmakthålla och uppgradera materielen. Teknik och kunskap kring vapensystemen är inte sällan av mycket känslig art och lämpar sig ofta illa att kravspecificeras i öppna upphandlingar.

Den kompetens som finns i industrin är också ofta nödvändig för att kunna utveckla och kravställa i nya beställningar som Försvarsmakten behöver göra. Att då kategoriskt hävda att all materielupphandling ska ske i öppen konkurrens låter sig inte göras så lätt. Just därför finns en möjlighet att undanta särskilt väsentliga områden som rör rikets säkerhet enligt artikel 346 när det gäller upphandlingar på försvarsområdet.

Flertalet av Europas vapenproducerande länder har insett detta och har utarbetat strategier för vilka väsentliga säkerhetsintressen som ska undantas från direktiven och som kan hävdas vid eventuella förhandlingar i Europadomstolen. Precis som försvarsministern nyss sade måste varje fall prövas för sig, men det måste också prövas mot en strategi som man på något vis har stadfäst i något slags styrande dokument. Det är tillfredsställande att notera att Sverige har framhållit betydelsen av detta. Det har vi inte fått återrapporterat ännu, men det var som sagt tillfredsställande att få höra det från försvarsministern.

Socialdemokraterna anser, i likhet med vad ett enigt försvarsutskott har uttalat i samband med behandlingen av regeringens skrivelse angående Riksrevisionens granskning av försvarets internationella materiel-samarbeten i betänkande 2011/12:FöU3, att regeringen har ett ansvar för

att definiera de nationella säkerhetsintressen som kan motivera avsteg från konkurrensupphandlingen.

Anf. 12 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Det här är naturligtvis helt avgörande frågor, och vikten av att ha en fungerande materielförsörjning kan inte nog betonas. Därför har vi behandlat de här frågorna noggrant. Redan i 2009 års försvarspolitiska inriktningsproposition presenterade regeringen de principer som i dag ligger till grund för materielförsörjning av försvaret. Då kom vi överens om att vid nyanskaffningar bör i första hand befintlig, färdigutvecklad och beprövad materiel anskaffas om den fyller Försvarsmaktens behov. Syftet med hela materielförsörjningsinriktningen är att Försvarsmaktens krigsförband ska kunna förses med rätt materiel i rätt tid och till avtalat pris. Det är en grundläggande förutsättning för att bygga och stärka vår försvarsförmåga.

De här principerna bekräftades redan 2008 i rapporten från Försvarsberedningen, där Socialdemokraterna ingick. Huvuddragen lanserades av den socialdemokratiska regeringen under Göran Persson. Det är viktigt att ha klart för sig att det här är frågor som vi har diskuterat och som vi kommer att fortsätta att diskutera.

Det regeringen har gjort under innevarande mandatperiod är att vi har fattat en rad materielbeslut, varav beslutet om anskaffning och utveckling av nästa generation Gripen tillsammans med Schweiz är det mest omfattande. Att även Brasilien har bestämt sig för att anskaffa JAS Gripen är tillsammans med en rad exportframgångar för andra materielsystem ett bevis på att försvarsindustrin i Sverige står sig väl i den internationella konkurrensen.

När det gäller JAS Gripen har regeringen varit tydlig. Vi har sagt att bibehållandet av stridsflygsförmågan utgör ett väsentligt säkerhetsintresse för Sverige. Hur och varför har vi gjort det? Jo, därför att det här är ryggraden i vårt luftförsvar.

Det är upp till varje land i EU att definiera vad som är dess väsentliga säkerhetsintressen, men motiveringen måste vara väl underbyggd och spårbar i varje enskilt fall. Det går inte att hänvisa till att kompetensen behövs i landet utan att kunna motivera det väldigt väl. Det kommer att krävas särskilt starka skäl för att frångå regelverket och göra undantag enligt EU:s försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektiv.

Jag och regeringen anser att en väl fungerande marknad för försvarsmateriel inom EU skapar väldigt bra förutsättningar för en effektiv försörjning av materiel till Försvarsmakten. Då kan vi förse våra förband, våra soldater och sjömän med modern och ändamålsenlig materiel, och då kan vi fortsätta att stärka vårt försvar. Vi måste även ha klart för oss att förutsättningarna för den i Sverige baserade industrin kommer, är jag rädd för, att bli sämre om Sverige vill hävda väldigt stora undantag. Det är egentligen en fråga tillbaka till Anna-Lena Sörenson: Hur tror Anna-Lena Sörenson att det kommer att stärka svensk försvarsindustris förmåga att exportera?

Anf. 13 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Försvarsministern säger att det handlar om de operativa behoven och försvarets förmåga, och det håller jag med om. Att inte ha

möjlighet att direktupphandla i vissa lägen kan innebära att leveranssäkerheten riskeras på grund av långdragna upphandlingsprocesser med överklaganden – det sker ju ofta överklaganden i så här stora affärer.

Om svensk försvarsindustri skulle förlora en upphandling och det blir ett byte av leverantör skulle det leda till omfattande systempåverkande konsekvenser, vilket i sin tur kan leda till avsevärt högre kostnader för materielen och långa förseningar.

Regeringens naiva inställning i upphandlingsfrågorna kan leda till att svenskbaserad försvarsindustri inte klarar konkurrensen. Det är väldigt svårt – för att inte säga omöjligt – att sälja nyutvecklade system som inte har någon referenskund. Det vittnar alla experter om. Referenskunden är ju i de flesta fall den egna försvarsmakten.

På sikt skulle kompetensen för teknikutveckling av försvarsmateriel försvinna från Sverige, vilket i sin tur skulle få förödande konsekvenser för behovet av kunskap och kompetens vid inköp av ny materiel. I förlängningen skulle detta äventyra materielförsörjningen, och då blir det svårt att tillgodose försvarets operativa behov. Orsakssammanhangen är långa här, men de är realistiska.

Dessutom skulle Sverige förmodligen bli en mindre attraktiv samarbetspartner i internationella sammanhang. I kraft av att Sverige har haft en hög kompetens när det gäller dessa frågor har man haft en plats vid förhandlingsbordet, och man har betraktats som en kompetent medarbetare. Detta skulle förmodligen inte längre vara för handen om vi inte hade någon försvarsindustri.

Jag vill fråga försvarsministern: Anser försvarsministern att det existerar ett så kallat level playing field – en fri, öppen marknad – inom europeisk försvarsindustri i dag? Om inte, tror försvarsministern att en sådan kommer att finnas inom överskådlig tid? Finns det någonting som pekar på att de övriga försvarsmaterielproducerande länderna skulle ändra sin inställning när det gäller den egna försvarsindustrins ställning på grund av att Sverige föregår med gott exempel och är bäst i klassen?

Det här är att jämföra med regeringens bild – åtminstone den bild man ger utåt – av situationen i försvaret. Den är förskönande och kanske av mer visionär karaktär. Det handlar mer om vad man vill se och hur man vill att det ska vara än hur det faktiskt fungerar.

Det är bara att titta på hur Frankrike, Spanien, Storbritannien, Tyskland och våra grannländer agerar i fråga om försvarsindustrin och exporten. Man utarbetar strategier och skriver in i styrande dokument att detta är en väsentlig del av försvars- och säkerhetsstrategin. När man upphandlar går de flesta avtal till den inhemska industrin.

Anser försvarsministern att det existerar ett level playing field eller att det är realistiskt att det ska kunna skapas ett sådant under överskådlig tid?

Anf. 14 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att försvarsindustrin i Sverige står sig väldigt väl i den internationella konkurrensen i dag. Det har sina historiska men också nutida orsaker. Men som ett litet land har Sverige alltid haft begränsade resurser att utveckla och anskaffa materiel och system till försvaret. De krav som ställs på låga livscykelkostnader, an-

vändarvänlighet och specifika behov för olika geografiska förutsättningar har format en både innovativ och effektiv försvarsindustri.

Svensk försvarsindustri är verkligen konkurrenskraftig. År 2012 gick ca 65 procent av den sammanlagda produktionen på export, enligt Säkerhets- och försvarsföretagens egen statistik.

De höga exporttalen visar ju hur exportberoende den svenskbaserade försvarsindustrin är, men också hur duktig man är på att vinna upphandlingar. När man är exportberoende krävs det goda exportvillkor. Det krävs också en bättre fungerande marknad för försvarsmateriel inom EU. Jag är övertygad om att en gemensam inre marknad i EU är nödvändig för att den europeiska försvarsindustrin som helhet ska kunna vara konkurrenskraftig på sikt. Det är också ett viktigt intresse för oss hur det går för Europa över huvud taget.

Jag har sagt det tidigare, och jag vill säga det igen, att även Säkerhets- och försvarsföretagen väldigt tydligt har uttalat att ökad europeisk konkurrens skulle gynna försvarsindustrin i Sverige.

Jag har med mig en artikel som jag gärna lämnar över till Anna-Lena Sörenson efter debatten. Artikelnen är skriven av Niklas Alm, tillförordnad generalsekreterare i Säkerhets- och försvarsföretagen, och publicerades i Svenska Dagbladet den 19 december förra året.

Niklas Alm skriver: "Ökad europeisk konkurrens med lika spelregler för alla skulle därför gynna oss. Vi förespråkar därför ett upplägg inspirerat av den svenska modellen med krav på att upphandlingar ska ske i öppen konkurrens, så långt det är möjligt givet branschens särart."

Det kan ju inte bli så mycket tydligare än så. Sverige drev den här frågan inför Europeiska rådet i december förra året, och vi kommer att fortsätta att driva frågan. Huvudskälet är ju inte industrins behov, utan det är för att med en väl fungerande marknad även på Europainivå skapas förutsättningar också för en effektivare försörjning av materiel till Försvarsmakten, och det är alltså huvudutgångspunkten.

Herr talman! Som jag uppfattar det – och oroas lite över, men här får Anna-Lena Sörenson gärna rätta mig – vill socialdemokraterna i försvarsutskottet verka för att medlemsländerna oftare ska kunna åberopa undantag vid upphandlingar. Det skulle ju missgynna försvarsindustrin i Sverige och gynna de större länderna i EU. Risken är uppenbar för att ju mer Sverige tillämpar undantag, desto fler länder kommer att åberopa undantag.

Vad är viktigast för oss på lång sikt? Jo, det är att vi kan få rätt materiel till vårt försvar. Vi är betjänta av att ha en effektiv och framgångsrik svenskbaserad industri som kan sälja både till oss och till andra länder i EU.

Anf. 15 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Jag noterade att försvarsministern undvek att svara på mina frågor. I stället framhöll hon den svenska försvarsindustrins ställning, som vi ju båda är överens om.

Sedan var försvarsministern vänlig nog att erbjuda mig en artikel. Jag har naturligtvis redan läst den artikeln, och jag har läst den noga. Förutom det som försvarsministern citerade står det också: "Vi kommer nämligen aldrig att komma bort från det faktum att vissa länder ibland måste satsa på det egna landets kompetensbas av suveränitetsskäl då kopplat till

nationella säkerhetsintressen.” Det är just precis de säkerhetsintressena och den satsningen som vi efterlyser.

Ingen kan motsäga att i den bästa av världar skulle det gynna svensk försvarsindustri med ett level playing field i Europa. Men då krävs det lika spelregler för alla – precis som Niklas Alm påpekar i artikeln – och de finns inte i dag.

Regeringens hållning är att utifrån en naiv tro på marknadens kraft inte ge svenskbaserad försvarsindustri dessa spelregler, trots att en enig svensk riksdag har uttalat sin vilja om det. Det äventyrar den svenska försvarsindustrins möjligheter att på sikt exportera sina produkter. Därmed hotas den svenska försvarsindustrin och som en följd därav också möjligheterna att tillgodose försvarets operativa behov.

Det är rikets säkerhet vi pratar om. Återigen vill jag ställa frågan till försvarsministern om hon anser att det ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv är viktigt att vi har en svenskbaserad försvarsindustri och om hon är beredd att ge försvarsindustrin de spelregler som krävs för att garantera dess långsiktiga existens.

Anf. 16 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Av totalt 43 miljarder kronor till det militära försvaret går ca 16 miljarder till anslagen för materiel, forskning och utveckling. Det senaste året har regeringen fattat en rad viktiga materielbeslut, alltifrån anskaffning av nästa generation Gripen till förra veckans beslut om modernisering av stridsfordon 90.

Det är kvalificerad personal och modern och ändamålsenlig materiel som tillsammans i välövade förband utgör det som stärker vår försvarsförmåga. Då är materiel, forskning och utveckling en viktig del av detta, om inte den enda. Det är personalen och materielen och att man kan öva tillsammans i förband.

För mig är det tydligt att ska vi kunna ha en fortsatt konkurrenskraftig och välmående svenskbaserad försvarsindustri måste den industrin kunna verka på mer lika villkor.

I fråga om att beskriva bilden av hur det ser ut i EU i dag håller jag med om en hel del i Anna-Lena Sörensons beskrivning, att det finns mycket kvar att göra. Men jag är helt övertygad om att Sverige och svenskbaserad försvarsindustri har att vinna på att den blir öppnare och att det blir mer konkurrens. Vår svenskbaserade försvarsindustri är både kostnadseffektiv och väldigt duktig, och när valet står mellan olika alternativ blir det än tydligare att den svenskbaserade industrin ofta har en fördel.

Sedan finns det områden, som vi har diskuterat tidigare, där länder kommer att hävda väsentliga säkerhetsintressen. Men det vi inte vet är med vilken framgång det sker, eftersom det ska prövas i varje enskilt fall. Risker är då att det i förlängningen skulle drabba den svenskbaserade försvarsindustrin.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2013/14:55
16 januari

Svar på
interpellationer

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

5 § Frågestund

Anf. 17 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av socialminister Göran Hägglund, kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth, statsrådet Stefan Attefall, statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd och arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Socialminister Göran Hägglund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Situationen på den svenska arbetsmarknaden

Anf. 18 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! I dag är över 400 000 arbetslösa. Antalet långtidsarbetslösa har tredubblats sedan regeringen tog över arbetsmarknadspolitiken. Ungdomsarbetslösheten är skyhögt. Antalet deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin i alla faser har ökat. I dag sitter över 35 000 människor fast i fas 3-åtgärder. Situationen på svensk arbetsmarknad är med andra ord mycket alarmerande.

I går kom regeringens propositionslista. Hjälpnadsväckande nog finns inte ett enda förslag från ministern för att lösa arbetslösheten. Vi har nu nio månader kvar till valdagen, och inga förslag presenteras.

Är arbetsmarknadsministern nöjd med tillståndet på svensk arbetsmarknad?

Anf. 19 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Kerstin Nilsson, för frågan!

Man kan verkligen beskriva svensk arbetsmarknad på flera olika sätt. Jag ser flera saker samtidigt. Jag ser en arbetsmarknad som utvecklas mycket positivt, där det är långt över 200 000 fler som nu har ett jobb att gå till jämfört med 2006. Jag ser och möter många unga som just har fått sitt första jobb och som berättar hur viktigt det är att ha ett jobb att gå till.

Men den här frågan visar också något som jag tycker är lite typiskt för den socialdemokratiska politiken. Frågan är vilka propositioner som kommer just till arbetsmarknadsutskottet under våren ett valår. Jobbpolitik är mer än arbetsmarknadspolitik. Jobben växer på grund av att vi har

förenklat för företag att anställa. Jobben växer när vi tillsammans med arbetsmarknadens parter nu arbetar fram YA-jobb. Jobben växer när vi sänker restaurangmoms och fler unga får en chans i restaurangsektorn.

Det är så man arbetar med jobbpolitik – inte genom en platspolitik i arbetsmarknadspolitiken.

Prot. 2013/14:55

16 januari

Frågestund

Anf. 20 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! Då kan jag konstatera att arbetsmarknadsministern sedan hon tillträdde i september förra året inte har lämnat en enda proposition som handlar om arbetsmarknad och jobb över huvud taget. Sammantaget: Inget nytt, ingen förändring, ingen förbättring, ingenting, helt tomt.

Jag har svårt att tolka detta på annat sätt än att ministern är nöjd med den höga arbetslösheten.

Anf. 21 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Det var glädjande att få vara med och lägga budgeten på riksdagens bord, när regeringen gjorde det i höstas – den som nu har börjat gälla. Det finns flera saker i den som är väldigt viktiga för att jobben ska bli fler ute hos arbetsgivarna. En sak är just yrkesintroduktionsanställningarna. I går började den förordningen att gälla. Vi ordnade ett inspirationsseminarium häromdagen, finansministern och jag, där vi fick ta del av hur parterna jobbar med att fler unga ska ha ett jobb att gå till och lära sig jobbet på jobbet. Det är en viktig del av den politik som börjar gälla nu från regeringens sida.

En annan viktig satsning är naturligtvis att vi fortsätter att underlätta för företag att anställa unga till exempel. Vi sänker kostnaderna ytterligare för de yngsta ungdomarna där vi ser att de har svårast att etablera sig på arbetsmarknaden.

Mot detta står en splittrad opposition som gör allt för att försvåra anställningar. Det kommer att slå ut jobb för unga och slå ut jobb för äldre. Jag är glad att vi nu ser skiljelinjerna i svensk politik.

Säkerheten på järnvägarna

Anf. 22 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till infrastrukturministern.

Förra veckan åkte min vän Kew med SJ:s snabbtåg från Jönköping till Stockholm. Han och hans medpassagerare fick uppleva hur hela tåget skakade kraftigt när de passerade en växel i Huddinge i 160 kilometer i timmen. En stund senare spårade ett posttåg ut på samma ställe.

Flera allvarliga fel på sträckan har rapporterats in till Trafikverket utan att något har gjorts. Banarbetare säger att det i vissa fall dröjer flera år.

Lokföraren som körde SJ-tåget ringde Trafikverket med en gång och berättade vad som hade hänt. Ändå stoppades inte trafiken, och inte heller varnades lokförare på de tåg som kom efter.

Jag, Kew och många med mig är nu oroliga för vad som ska hända. Det här var den andra urspårningen på kort tid i Stockholmsområdet.

Jag vill fråga ministern vad ministern tänker göra för att det inte ska hända igen.

Anf. 23 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det är naturligtvis en allvarlig fråga som Stina Bergström lyfter upp. I det läser jag också in frågan om människor ska känna sig oroliga för att åka tåg över huvud taget, när vi egentligen vet att järnvägen är oerhört säker att åka med.

När det gäller den utredning som pågår i Huddinge tycker jag att det är viktigt att veta vad som faktiskt hände och konstatera om det var en felbedömning som gjordes eller om det var andra brister och lära för att se till att det inte händer igen.

Något som jag frågade bland annat underhållsentreprenörerna om i tisdags, när jag träffade dem, var de akuta felen. De säger, precis som Trafikverket, att alla akuta fel alltid åtgärdas, och det tycker jag i grunden är bra. Men det Trafikverket nu ska göra är att i storstadsområdena återigen dubbelkolla besiktningar, brister och anmärkningar och se om de har åtgärdats.

Anf. 24 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Tack för svaret, ministern!

Jag tycker att det är bra att man nu gör en ordentlig utredning. Men ändå har vi berättelserna från banarbetare som säger att de rapporterar in alla fel men att det inte görs något utan dröjer flera år.

Jag tänker att man behöver göra saker på både kort och lång sikt i den här frågan.

I Storbritannien inträffade det flera allvarliga dödsolyckor innan regeringen drog i nödbromsen och tog tillbaka underhållet i statlig regi. I Sverige har vi fortfarande ett avreglerat och privatiserat underhåll.

I Miljöpartiet är vi övertygade om att vi behöver göra samma resa som i Storbritannien för att få en mer robust och säker järnväg. Vi tänker att den pågående Järnvägsutredningen skulle kunna utreda hur vi kan göra det på ett smidigt och kostnadseffektivt sätt.

Jag vill fråga ministern om ministern är beredd att ge utredaren det uppdraget.

Anf. 25 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det är alldeles riktigt som Stina Bergström säger att vi precis har fått in Gunnar Alexanderssons delrapportering, som handlar mycket om funktionen hos järnvägen, men det gäller kanske framför allt att se brister för att vi framåt ska kunna få en järnväg som är hållbar.

Exakt vad som ska ingå i den är ett arbete som pågår, så jag kan inte svara Stina Bergström exakt på frågan om vad som kommer att ingå i den.

Däremot vill jag ta avstånd från att det inte görs någonting. När det gäller den olycka som var gjordes det en hel del, men utredningen får visa om det gjordes rätt, om det gjordes för sent eller något sådant. Det tror jag är viktigt.

När det gäller dödsolyckor ser vi tack vare ett intensivt arbete att vi har väldigt få dödsolyckor för passagerare. Vi har problem med suicider som vi måste göra någonting åt. Men vi har en minskande trend för arbetsplatsolyckor i fråga om dödstal, och det tycker jag är positivt.

Prot. 2013/14:55

16 januari

Frågestund

Arbetslösheten

Anf. 26 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson.

Jobben är Moderaternas viktigast fråga. Jobb och arbetade timmar avgör hur mycket vi kan satsa på vår gemensamma välfärd.

De senaste åren har den internationella efterfrågan dämpat svensk ekonomi. Den har påverkat arbetsmarknaden. Samtidigt har vi sett att sysselsättning har ökat i Sverige, och vi har kunnat satsa på vår gemensamma välfärd.

Siffror som kom från Arbetsförmedlingen i veckan visar att arbetslösheten fortsätter att minska, både när det gäller antal och när det gäller andelen i arbetskraften. Hur ser arbetsmarknadsministern på denna utveckling, nu och framöver?

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack för frågan!

De siffror som har kommit från Arbetsförmedlingen de senaste dagarna bekräftar mycket av vad andra institut också berättar om. Vi har en svag, positiv utveckling av arbetslösheten och en stark utveckling av sysselsättningen.

Samtidigt kan man se att det finns stora utmaningar på svensk arbetsmarknad, just i sammansättningen av den grupp som nu står långt utanför. Det handlar om människor som tidigare inte ens fanns i arbetskraften. De fanns någon annanstans, i en annan del av statistiken. De gömdes och glömdes men finns nu i arbetskraften och söker jobb. Här finns det stora utmaningar kvar.

Det svar vi har att ge de personer som i dag har stått utanför länge handlar om att fortsätta bedriva en politik som gör att jobben växer till. De jobben kan då också komma de som står långt utanför arbetsmarknaden till del. Vi ska också rusta de personerna så att de har möjlighet att ta del av de jobben. Det är den stora utmaningen.

Men svaret måste alltid vara att jobben måste fortsätta växa till i samma takt och på samma sätt som de har gjort de senaste åren.

Anf. 28 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Tack för svaret!

Som arbetsmarknadsministern säger gäller det att fortsätta stärka arbetskraften och samtidigt se till att jobben blir fler.

Sverige är ingen isolerad ö. Utmaningarna på arbetsmarknaden förändras med tiden. Vi kan se att konkurrensen ökar, och vi kan se att kraven på dem som söker jobb – de som är arbetslösa – förändras och ökar

hela tiden. Vissa grupper har det tufft, och där återstår tydliga utmaningar.

Regeringen har en verktygslåda, och den växer. Det finns också skillnader i svensk politik när det gäller restaurangmomsen och när det gäller sänkta arbetsgivaravgifter för unga. Vi har en positiv utveckling – även om den är liten – på arbetsmarknaden i dag. Vilka är de största hoten som arbetsmarknadsministern ser mot denna utveckling?

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Ett av de stora hoten vi ser handlar först och främst om den ekonomiska utvecklingen i länderna runt omkring. Om Europa får en starkare utgångspunkt efterfrågas också mer av våra exportvaror. Många delar av exportsektorn i Sverige har det tufft.

Men vi ser ändå att den nationella efterfrågan är stark. Det finns en stark köpkraft. Många människor har nu mer att leva på och konsumerar också. Det har till stor del hållit sysselsättningen uppe.

Hoten är naturligtvis hur utvecklingen går i vår omvärld, men väldigt mycket beror också på vilken politik som förs i Sverige. Självklart är det ingen slump att många fler har ett jobb att gå till, trots de senaste årens stora problem. Det beror på en tydlig politik som har gjort det mer lönsamt att jobba, enklare att anställa och som har sänkt kostnader. Hotet är partier som vill höja kostnaderna, försvåra för företag och höja transferringarna så att det blir mindre lönsamt att jobba. Det är precis det man vet går i motsatt riktning till ökad sysselsättning.

Maten i äldreomsorgen

Anf. 30 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Göran Hägglund.

För många äldre är maten dagens höjdpunkt. Vi vet också att kosten har stor betydelse för de äldres välbefinnande och livskvalitet. Därför var det skrämmande att ta del av SVT:s kartläggning när det gäller äldreomsorgen som genomfördes nyligen.

Matlådor är numera den vanligaste formen av mat till de äldre inom hemtjänsten. Granskningen visar också att var fjärde kommun i landet inte näringsberäknar den mat som serveras inom hemtjänsten. Min fråga är: Kommer regeringen att verka för en skärpt lagstiftning när det gäller maten som serveras inom äldreomsorgen, kanske på ett liknande sätt som med skolmaten?

Anf. 31 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Tack för frågan, Per Ramhorn!

Det här är förstås en viktig del av äldres livskvalitet och äldres situation över huvud taget. Vi vet alla att måltiden, för många av oss, är ett viktigt tillfälle under dagen när det gäller att få i sig den näring vi behöver men också för att det är ett tillfälle för social gemenskap. Men för många äldre ser situationen inte tillräckligt bra ut.

Per Ramhorn vet, precis som övriga här i kammaren, att det är ett ansvar som kommunpolitikerna ska hantera. Regeringen har tagit ett antal initiativ för att stärka kommunerna i detta sammanhang och är inte främmande för att göra mer för den händelse att kommunpolitikerna inte ser till att förbättra situationen.

Som vi vet finns det också ett antal mycket goda exempel, vilket också speglas i den här granskningen av situationen i kommunerna.

Anf. 32 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag vet, precis som statsrådet säger, att det är en kommunal angelägenhet och att det har utfärdats stimulansbidrag till kommunerna. Men man kan också år efter år se i nationella brukarundersökningar att det är just maten som de äldre oftast är mest missnöjda med.

Jag själv och många av mina kolleger inom äldreomsorgen har sett denna utveckling under många år. Som vi ser det har mycket lite skett till det bättre. Tvärtom har matsituationen för de äldre många gånger blivit sämre. Jag menar att det kanske är dags att nu ställa lite tuffare krav på kommunerna för att vända utvecklingen. Då menar jag att man i alla fall bör se över en skärpt lagstiftning i det här fallet.

Anf. 33 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Det gäller även fortsatt att det är kommunpolitikerna som har ansvaret. Vi tycker att det ska vara på det sättet.

Vi ser dock betydelsen av måltiden och att det ser väldigt olika ut runt om i landet. Det är jätteviktigt för varje äldre person att maten, i de sammanhang där man är beroende av andras hjälp för att få sin mat, är innehållsrik, näringsriktig och så vidare. Därför säger vi inte nej till några metoder i nuläget. Vi fortsätter att lägga tryck på kommunpolitikerna och är öppna för att prova olika vägar för att säkerställa att varje person, oavsett ålder, i vårt land får en näringsriktig och god kost.

Besiktningen av järnvägarna

Anf. 34 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag har en fråga till infrastrukturministern.

Precis som Stina Bergström från Miljöpartiet är jag och Vänsterpartiet synnerligen oroade över läget för den svenska järnvägstrafiken.

Jag tror också att ett av de främsta skälen till att vi ser så många problem är att man har öppnat upp totalt för avreglering och konkurrens inom den sektorn. Då tänker jag på en skrivelse från regeringen som kom i oktober 2012 och som handlar om just driften och underhållet av järnvägen. Där skriver regeringen: ”Hade underhållets kvalitet märkbart försämrats efter konkurrensinförandet, borde det ha gett större utslag på punktlighet och antalet störningar.”

I går föreslog Gunnar Malm, Trafikverkets generaldirektör, ett återförstatligande av besiktningsverksamheten av järnvägen. Har han fel?

Anf. 35 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det som Jens Holm tar upp belyser också att järnvägens situation verkligen är som en lång resa utan slutstation.

Skrivelsen hänvisade till en utredning från 2009 då man tittade på vad som hände när man började upphandla för underhållet. Det påbörjades redan 2000.

Den andra delen handlar om den situation vi har just i dag. Jag ser också att vi behöver göra flera saker. Långsiktigt handlar det om att vårda den infrastruktur vi har. Just därför har vi fördubblat anslaget till drift och underhåll och också skjutit till ännu mer pengar i år. Men det handlar också om att verkligen inventera, ungefär som vi gjorde med Kapacitetsutredningen, och titta på var vi har flaskhalsar och var vi behöver bygga ut kapaciteten. När det gäller underhållet behöver samma sak också identifieras i en skala så att vi prioriterar i rätt ordning och framför allt sätter in åtgärder där riskerna är som störst att något händer eller att flest människor drabbas när något händer.

Anf. 36 JENS HOLM (V):

Herr talman! Samtidigt som infrastrukturministern säger sig satsa på järnvägen såg vi i fjol att över 700 järnvägsarbetare varslades om att bli av med sina jobb från det otroligt viktiga arbete som de gör.

Även om man lägger till mer pengar till Trafikverket – det vill vi i Vänsterpartiet verkligen göra – är det fortfarande ett stort problem att Trafikverket inte har denna kompetens själva. De är helt beroende av att en massa olika privata företag ska utföra underhållet av järnvägen. Dessutom kan de kontrollera sig själva genom så kallad egenkontroll.

Jag vill återigen fråga om infrastrukturministern tycker att avregleringen och privatiseringen av underhållet av våra järnvägar varit lyckad. Jag vill också ha ett konkret svar på min tidigare fråga om återförstatligande av besiktningsverksamheten av järnvägen, som nu föreslås av Gunnar Malm. Är det bra eller dåligt?

Anf. 37 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Jag delar Jens Holms uppfattning att det är oerhört viktigt att Trafikverket har en egen säkerställd järnvägskompetens. När man jobbar inom olika företag kan det finnas ett ansvarstagande i att ha en egenkontroll. För mig har det varit viktigt att den som besiktat inte är vem som helst utan är certifierad.

Jag träffade underhållsföretagen, de som i dag har 90 procent, och frågade dem om detta med besiktningen, vad det skulle innebära om Trafikverket gjorde den. Det var något som Gunnar Alexandersson ansåg att man kanske borde titta på, och vi har fört ett sådant samtal. Det är viktigt att Trafikverket ser över vad det skulle innebära om Trafikverket självt utförde besiktningen, och jag har sagt att han ska titta på det. Om vi landar i att ett sådant steg vore bättre är jag inte främmande för att se till att det blir så. Men också de som nu utför arbetet har krav på sig att göra det rätt.

Anf. 38 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Jag önskar ställa min fråga till kultur- och idrottsministern.

Nu riktas allt strålkastarljus på de stundande olympiska vinterspelen i Sotji i Ryssland. Många fantastiska unga män och kvinnor är genom sina idrottsprestationer på elitnivå goda förebilder för barn och ungdomar.

Jag skulle samtidigt vilja rikta ett ljus på friluftsrörelsen, för jag ser en naturlig koppling mellan friluftsliv och idrottsliv. Flera aktiva idrottsutövare har börjat sin karriär i samband med någon friluftsaktivitet och avslutar inte sällan sin aktiva period med att börja med eller återkomma till friluftslivet.

Min konkreta fråga till ministern är om ministern är beredd att arbeta för att bredda Idrottslyftet genom att inkludera friluftsliftet.

Anf. 39 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Ja, Idrottslyftet infördes av regeringen och omfattar 500 miljoner extra kronor om året för att fler barn och unga ska kunna idrotta. Det har också fått den effekten att många som tidigare inte idrottat hittat till idrotten.

Jag delar Anita Brodén's uppfattning att många vill vara ute i skog och mark och röra på sig utan att kanske ha med tävlingsmomentet. Vi har i vår dialog med Riksidrottsförbundet, som får drygt 1,7 miljarder om året, sagt att det samarbete de redan har med skolorna gärna kan utvidgas till att gälla friluftsrörelsen.

Här skulle jag vilja lyfta fram scoutrörelsen som ett gott exempel. Genom scoutrörelsen kan man få mycket kunskap om miljö. Det är också en viktig integrationsfråga, inte minst för att scoutrörelsen är internationell.

Anf. 40 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för det positiva svaret. Vi vet att friluftsrörelsen har nästan två miljoner medlemmar. Man anordnar 60 miljoner aktivitetstimmar och gör en enorm insats för fysisk aktivitet och hälsa. Vid sidan av det finns dessutom miljömedvetenhet och naturturism.

Ministern nämnde 1,7 miljarder. Friluftsrörelsen erhåller omkring 28 miljoner. Därför är det som jag tar upp mycket värdefullt. Dessutom har en studie visat att förädlingsvärdet i den svenska ekonomin tack vare friluftsaktiviteterna uppgår till 34 miljarder kronor och ger drygt 75 000 arbetstillfällen.

Jag är givetvis glad att alliansregeringen presenterat en friluftsproposition, men jag menar att vi behöver ta ett steg till. Därför vill jag lyfta upp den här frågan. Jag är tacksam för svaret och hoppas kunna följa fortsättningen.

Anf. 41 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! I den här frågan är Anita Brodén och jag inte på något sätt oense och jag tror inte någon annan i kammaren heller. Jag tar tack-samt emot en påminnelse, för jag tror att vi kan göra mer. Jag har haft flera kontakter med Friluftsrådet. De vet att vi gjort en hel del för att öka samarbetet. Riksidrottsförbundet och deras olika specialförbund gör en enorm insats, och även där är många ideellt aktiva; annars skulle idrotten inte fungera. Men kopplingarna skulle kunna bli betydligt bättre.

Anita Brodén nämnde en studie. Jag kan nämna en annan studie som cirkulerar, och skapar oro ska jag säga, i stora delar av Europa. Den visar att en stor andel av befolkningen är fysiskt inaktiv. Nu talar vi om övriga Europa. I Sverige är det inte så, och framför allt är många äldre mycket mer fysiskt aktiva här än på andra håll.

Det finns en risk att vi tappar bort barn och unga, inte minst dem som kanske inte gillar att tävla men ändå skulle vilja vara med. Jag tackar därför för påminnelsen.

Likvärdiga villkor för hyresrätt och ägd bostad

Anf. 42 LARS ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag har en fråga till bostadsministern.

I veckan kom Bostadsbeskattningskommittén med sitt betänkande om bostadsbeskattningsfrågor. En slutsats som kommittén drar är att hyres-rätten är skattemässigt missgynnad i relation till ägd bostad. Det är en slutsats som många av oss sedan tidigare dragit.

Vi är många som gärna hade sett att kommittén haft ett bredare direk-tiv för att kunna lämna förslag på hur man kunde komma till rätta med detta, men bostadsministern har i princip förbjudit kommittén att göra det genom att säga nej till olika tilläggsdirektiv. Därför är det inte märkligt att kommittén landat i det enda möjliga förslaget, som redan tidigare läckt ut, nämligen att man ska permanenta det undantag på 15 år som funnits för fastighetsavgiften, ett förslag som ger en oerhört blygsam effekt på byggandet av hyresrätter.

Frågan som kvarstår är: Vad avser bostadsministern att göra för att åstadkomma mer likvärdiga villkor för hyresrätt och ägd bostad?

Anf. 43 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Det är korrekt att Bostadsbeskattningskommittén kom med sitt betänkande för bara några dagar sedan. De har gjort en analys av de skattemässiga förhållandena. De har också tittat på andra frågor – oäkta bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrätter med mera. Jag delar utredningens slutsats att hyresrätten har en uppförbacke, är missgynnad särskilt i investeringsskedet. Där har vi en analys som jag instämmer ganska mycket i.

Nu måste vi självfallet analysera utredningens resonemang och för-slag. Det har regeringen ännu inte hunnit göra, utan vi får återkomma till det.

Jag brinner för att vi ska skapa goda förutsättningar för att kunna bygga fler hyresrätter. Då är det tveksamt om just det föreliggande förslaget är det mest effektiva sättet att använda skattemedel för att åstadkomma det. Det får vi analysera vidare och återkomma till. Det finns, som sagt, flera förslag i utredningen som är viktiga på olika delområden av hyres- och bostadsmarknaden.

Prot. 2013/14:55
16 januari

Frågestund

Anf. 44 LARS ERIKSSON (S):

Herr talman! Bostadsministern är inne på sitt fjärde år och hans parti har haft ansvaret i snart åtta år. Den här frågan är alltså inte ny. Om man velat analysera och tänka igenom vad man skulle vilja svara hade man kunnat göra det för rätt länge sedan.

När det gäller fastighetsavgiften har Stockholms största privata förvaltare beräknat den till 0,7 procent av den totala produktionskostnaden för byggandet av hyresrätter. Det är alltså ett oerhört blygsamt förslag som kommit från kommittén. Många har tagit upp att det borde bli mer likvärdiga skattemässiga förhållanden mellan hyresrätt och ägd bostad. Bostadsministern behöver återkomma till riksdagen, tycker jag, med förslag om hur man tänker åstadkomma det, ifall man nu delar kommitténs slutsats.

Anf. 45 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! En orsak till att jag är tveksam till om just det här förslaget leder till så många fler nyproducerade hyresrätter, åtminstone på kort sikt, är att vi redan har tagit bort fastighetsavgiften för de första 15 åren. Vi har förbättrat kalkylen den vägen. Vi har ihop med parterna på hyresmarknaden utvecklat ett nytt hyressättningssystem. Vi jobbar med förslag om ökade till- och frånval vad gäller hyresrätter. Vi har utvecklat presumtionshyressystemet som gör att man lättare kan ta ut full kostnads- täckning för hyror vid nyproduktion. Vi har många kommuner som aktivt jobbar med sin markpolitik för att underlätta byggandet av hyresrätter. Det finns flera sätt att stimulera hyresrätter.

Nu har vi fått en riktigt bra analys av skattesystemet ur hyresrättsperspektiv. Skattesystemet är komplext. Man kan inte bara rycka ut olika bitar ur det. Vi har också haft olika skattesatser exempelvis mellan hyresrätt och egnahem med mer än dubbelt så hög fastighetsavgift för egnahemsägare. Det har alltså även funnits fördelar för hyresrätten. Den komplexa situationen har vi fått en bra analys av. Nu ska regeringen analysera förslagen och återkomma till riksdagen.

Järnvägstrafiken

Anf. 46 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Moderaterna har lett Sveriges regering i sju år. För två år sedan konstaterade infrastrukturministern: ”De senaste årens extra prioritering på att vårda den järnväg vi har, har börjat få effekt.” Sedan dess har ett tåg i månaden sparat ur. Risken för urspårningsfarliga fel har ökat med 181 procent. Över 700 underhållsarbetare inom järnvägen har varslats om uppsägning. Min enkla fråga till statsrådet är: Var det detta ministern avsåg när hon konstaterade att regeringens politik börjat få effekt?

Anf. 47 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Om man har någon som helst uppfattning om järnvägens problem förstår man att ett långt eftersatt underhåll tar tid att återställa. Vi tillför mer pengar för att på lång sikt kunna göra detta men förmår också titta på problem som dyker upp. Vid den tidpunkt som Anders Ygeman hänvisar till var det starkt fokus på vintertrafiken. Jag vågar påstå att vi i dag har en bättre vinterberedskap än för tre år sedan.

Det görs trots allt underhållsinsatser, och antalet urspårningar har minskat sedan 2010, om man nu ska ta det som mått. Vi har en minskande trend för arbetsplatsolyckor. Det var ingen som förolyckades under förra året. Samtidigt har vi all-time-high. Vi har aldrig förut haft så många tågresenärer.

Detta är komplext. Det finns inga enkla lösningar.

Anf. 48 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Ska man raljera lite kan man sammanfatta ministerns budskap i en enda mening: Hade det inte varit för alla urspårningar hade järnvägen varit bra och säker.

Jag upprepar vad som hänt under två år efter att ministern konstaterade att utvecklingen gick åt rätt håll. Risken för urspårningsfarliga fel har ökat med 181 procent. Ett tåg i månaden har sparat ur. Över 700 underhållsarbetare vid järnvägen har varslats om uppsägning. Den enda som ser det positiva ljuset i tunneln i svensk järnvägstrafik är ministern.

Förtroendet för svensk järnväg är kört i botten, och det är regeringen som bär ansvaret.

Anf. 49 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Vi borde åtminstone kunna vara överens om att vi förtroendemässigt har en situation där människor vågar åka tåg. Samtidigt som järnvägstrafiken förväntas rulla på behöver vi ha mer av säker tid på och vid spåren för att kunna göra bra underhållsarbeten. Jag tycker att det är tråkigt att man raljerar på det här viset och sammanfattar det på ett så enkelt sätt.

För att ha fokus på var brister finns gör man nu fler besiktningar än tidigare. Det finns ett fokus på att lyfta upp problemen på ytan. Annars kommer vi aldrig att klara av att göra någonting åt dem, oavsett vem som är i regeringsställning.

En betydande skillnad är att det nu finns mer än dubbelt så mycket resurser till drift och underhåll. Nu måste fokus sättas på vad vi gör av de pengar vi lägger. Det är viktigt.

Yrkesintroduktionsanställningar

Anf. 50 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Det var en stund sedan det ställdes en fråga till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson, så jag gör det nu.

I går, den 15 januari, trädde bestämmelsen om yrkesintroduktionsanställningar, YA-jobb, i kraft. På en rad avtalsområden blev det möjligt att anställa unga under 25 år genom arbetsplatsförlagd yrkesintroduktion till en kostnad för arbetsgivaren som är 10 000 kronor lägre än tidigare.

Ungdomsavtal är något som Centerpartiet var tidigt ute med att föreslå. Vi är nöjda med att de nu har införts i någon form. Dessutom är det fördömligt fritt från regelkrångel, förutsatt att företagen uppfyller villkoren.

Hur många fler jobb tror arbetsmarknadsministern att YA-jobben kommer att ge åt ungdomar på kort och lång sikt?

Prot. 2013/14:55

16 januari

Frågestund

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Herr talman! Det här är en ny form på svensk arbetsmarknad. Tre parter har tillsammans satt sig ned och diskuterat vad man kan göra för att fler unga ska ha ett jobb att gå till och för att stärka kopplingen mellan utbildning och arbete. Vi har tillsammans landat i det vi nu kallar YA-jobben.

Avtalen ser naturligtvis olika ut i olika branscher, men det finns en förordning som regleras med en ram. Det vi är överens om är att det handlar om att unga ska lära sig jobbet på jobbet. Eftersom det är en ny anställningsform tror jag att det kommer att ta tid innan många unga får YA-jobb. Men eftersom jag ser väldigt aktiva parter hoppas jag självklart att man öppnar dörrarna för de unga, nu när avtalen och förordningen är på plats på riktigt. På längre sikt, när systemet är utbyggt, tror vi att uppemot 30 000 unga kommer att ha YA-jobb på svensk arbetsmarknad.

Anf. 52 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Att korta vägarna för unga in på arbetsmarknaden är vår allra viktigaste utmaning. Vi i Centerpartiet vet att jobbskaparna finns i de små och medelstora företagen. YA-jobben är hittills begränsade till företag inom vissa avtalsområden som har kollektivavtal. Alla arbetsgivare kan anställa unga under 23 år med en arbetsgivaravgift som är en fjärdedel lägre än vad den skulle ha varit om Socialdemokraterna hade fått bestämma. Vi satsar på 9 000 platser i yrkeshögskolan, vi har halverat restaurangmomsen etcetera. Hur ser arbetsmarknadsministern på möjligheten att kombinera YA-jobben med exempelvis något av detta eller med en satsning på lärlingsutbildningar enligt tysk modell?

Anf. 53 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Herr talman! Vi ska arbeta på bred front för att fler unga ska ha ett jobb att gå till och speciellt få det första jobbet. Väldigt många unga möts av ganska uppskruvade krav när de träffar arbetsgivare. Arbetsgivaren vill gärna ha 22-åringar med fem års arbetslivserfarenhet. Det är väldigt tuffa krav, berättar de unga för oss. Vi fick till exempel höra det på ett seminarium nyligen. Då måste också arbetsgivarna inse att de kanske behöver skruva ned kraven och se möjligheter. Vi ska såklart tillsammans på olika sätt underlätta för unga att komma i arbete.

Vi ska fortsätta att utveckla detta, som är någonting nytt på svensk arbetsmarknad. Vi ska följa det tillsammans med parterna, och partssamtalen fortsätter. Vi kommer att se på utvecklingen tillsammans. Behöver vi justera reformen? Behövs det fler reformer för att unga ska ha ett arbete att gå till? Att det nu startar med parterna är naturligt, eftersom det är gemensamt parts- och regeringsinitiativ. Det är naturligt att det föds ur

partssamtalen och att det sker i de här branschorganisationerna till en början.

Tillsättningen av etikprövningsnämnder

Anf. 54 MEERI WASBERG (S):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Göran Hägglund.

Sverige har under ganska lång tid kunnat stoltsera med att vara en framstående forskningsnation inom många områden, inte minst medicin. Nu finns det dock ett ganska stort smolk i den glädjebägaren, nämligen hanteringen av tillsättningen av etikprövningsnämnderna. Jag är lite nyfiken på hur statsrådet ser på regeringens hantering.

Etikprövningsnämnderna har uppdrag på tre år. Man har alltså ganska gott om tid på sig att bestämma sig för om man vill ge personerna fortsatt förtroende eller inte. Som jag har förstått det kom man med ett besked väldigt sent, i mitten av december, om att man inte hade för avsikt att ge förlängning för ett antal personer. Detta har gjort att flera olika forskningsprojekt och studier riskerar att bli försenade, om de ens kommer i gång. Det kan dessutom röra sig om ett ganska stort antal studier, då man hanterar stora mängder ärenden vid varje sammanträde.

Anf. 55 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Sverige är fortsatt ett viktigt land när det gäller forskning på det medicinska området. Vi har runt om i landet många centrum där världsledande forskning genomförs. Detta är självklart någonting som vi ska vara rädda om, vårda och utveckla. Forskning är givetvis viktigt på alla områden, men inte minst på områden där vi vet att den tjänar mänskligheten på ett särskilt sätt, vilket vi vet att den gör när det handlar om medicinska framsteg.

Frågan om etikprövningsnämnder hanteras inom Utbildningsdepartementet, inte inom Socialdepartementet. Jag har en begränsad kunskap om situationen när det gäller förseningar på det området.

Regeringens uppfattning är att forskning är viktigt och att vi på alla upptänkliga sätt ska värna och vårda den fantastiska tradition och kunskap vi har. Det gäller självklart även fortsättningsvis.

Anf. 56 MEERI WASBERG (S):

Herr talman! Att statsrådet Göran Hägglund fick den frågan i dag beror naturligtvis på hans uppdrag att svara på de övergripande frågorna. Men jag har respekt för att statsrådet kanske inte kan alla saker som sker inom ett annat departement i detalj.

Jag skulle vilja ställa en följdfråga. Har statsrådet för avsikt att ta ett samtal inom regeringen för att se vilka åtgärder man kan vidta för att så snart som möjligt komma till rätta med det problem som har uppstått? Det är ett ganska stort problem, som jag har uppfattat det. Som sagt finns det många projekt och studier som riskerar att bli försenade, och några kanske till och med fryser inne därför att det tar alldeles för lång tid innan ärendet kan prövas av en så småningom tillträdande etikprövningsnämnd.

Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Regeringen har skjutit till väldigt mycket resurser på området. Vi har en tydlig och framgångsrik forskningspolitik. Det gäller att på alla upptänkliga sätt försöka se till så att vi främjar den världsledande forskning vi har och grundforskning som kan leda fram till nya framsteg inte minst på det medicinska området.

Självklart tar jag med mig den fråga som Meeri Wasberg ställer och samtalat med ansvarig i regeringen om detta. Det är angeläget att forskningen fungerar i alla dess delar på bästa möjliga sätt. Det är bra för Sverige och mänskligheten och är någonting som vi alla ska vara angelägna om.

Upprättande av en evenemangslista

Anf. 58 TINA EHN (MP):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till kulturministern.

Flera länder i EU och EES har upprättat en evenemangslista, det vill säga en lista som definierar vilka evenemang som bör betraktas som särskilt viktiga för samhället och därmed bör vara tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen.

I Sverige saknas en sådan lista. Det har fattats ett beslut om att utreda hur en sådan lista skulle kunna utformas. I slutet av året var utredningen klar. Vi väntar nu på att få höra vad som händer och hur regeringen tänker agera.

Jag vill därför fråga kulturministern om regeringen avser att vidta de åtgärder som krävs, företrädesvis genom att upprätta en evenemangslista.

Anf. 59 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Det är riktigt att Myndigheten för radio och tv har fått i uppdrag av departementet att se över möjligheten att kunna inrätta en så kallad evenemangslista, det vill säga att ett visst antal program – det kan vara sport som OS men också, som man tar upp som exempel, Nobelmiddagen – ska kunna ses av så många som möjligt i ett land.

Nu har man lagt fram ett förslag. Förslaget är fortfarande ute på remiss ytterligare ett par veckor. Först när vi har fått in synpunkterna från alla dem som har gått igenom rapporten vet vi vad vi i så fall kan gå vidare med.

Sedan ska man inte vara så säker på att det innebär så stora skillnader mot de förhållandena som är i dag bara för att det finns en så kallad evenemangslista.

Några länder i Europa har en så kallad evenemangslista. Tyskland har en sådan, och Storbritannien har en annan. Men det skiljer sig väldigt mycket i fråga om hur många man tycker det är rimligt ska kunna se. I Tyskland är det under 70 procent.

Anf. 60 TINA EHN (MP):

Herr talman! Tack så mycket för svaret. Jag förstår att det skiljer sig. Jag har läst lite grann om det. I samband med att EU:s AU-direktiv in-

fördes i Sverige bereddes frågan noga. Slutsatsen var att man skulle säkerställa allas tillgång till stora evenemang.

Frågan är aktuell. Jag läser i utredningen att det står att ett eventuellt beslut om införande av evenemangslista fattas av regeringen. Jag förstår att svaret kanske inte kan vara väldigt tydligt i dag. Jag vill ändå uppmärksamma detta.

Det är svårt att sia om framtiden och hur det kommer att bli. Skälet till att införa en lista skulle kunna vara att förebygga en situation där många människor inte har möjlighet att se ett evenemang. Jag skulle gärna vilja höra ett positivt besked från kulturministern.

Anf. 61 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Något sådant positivt besked kan jag inte ge av det skälet att jag ännu inte vet vad de olika remissinstanserna anser om Myndigheten för radio och tv:s förslag.

Det kan också vara så att många tycker att det är hämmande konkurrensmässigt och skulle kunna begränsa det till vissa kanaler och inte till andra.

Därtill hör att om vi skulle komma dithän att vi vill ha en sådan lista som kanske omfattar runt 80 procent, vilket är förslaget, måste den också godkännas av EU-kommissionen. Detta vet Tina Ehn, men det vet kanske inte tittarna om.

Det är inte en fråga som är aktuell än. Men den kan möjligen komma upp senare i vår. Låt oss avvakta vad remissinstanserna säger, och så kan vi återkomma senare om detta.

Jobb för personer med funktionsnedsättning

Anf. 62 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson.

Förra veckan kom det nya positiva siffror som pekar på att arbetslöshetssiffrorna sjunker, och ungdomsarbetslösheten minskar också glädjande nog.

Arbetsmarknadsministern har tidigare under frågestunden varit inne på hur jobben ska bli fler. Det behöver skapas ännu fler jobb än dem som vi redan har sett skapas.

Det är en tuff situation för många på arbetsmarknaden. Det gäller inte minst för personer som har funktionsnedsättningar av något slag.

Därför är min fråga till statsrådet: Hur ska jobben komma fler till del bland personer som har funktionsnedsättning?

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack för frågan, Andreas Carlson!

Precis som Andreas nämner är att ha ett jobb att gå till viktigt. Målet för regeringen är att vi ska ha full sysselsättning. Det betyder att alla som har möjlighet att jobba också ska ha ett jobb att gå till. Människor kan ha

olika arbetsförmåga, men de ska kunna jobba 100 procent av den arbetsförmåga de har.

Många kommer via sjukförsäkringen. De har tidigare varit sjukförsäkrade. De har haft en arbetsförmåga som ingen har sett. Nu har de lyfts in i arbetskraften när vi synliggör människor, och de vill vara med och bidra.

Det är många olika saker som behöver göras. En del är att Arbetsförmedlingen arbetar aktivt med att knacka på dörren hos arbetsgivarna och informera om bredden hos dem som finns i arbetslöshet och söker jobb.

Det handlar till exempel också om de 1 000 utvecklingsanställningarna som vi under detta år har i Samhall. Det är tänkt att de ska utveckla personer under en tid för att de ska komma närmare arbetsmarknaden och i arbete.

Anf. 64 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsministern! Jag delar arbetsmarknadsministerns bedömning att varje person ska kunna jobba 100 procent av sin förmåga. Jag delar också arbetsmarknadsministerns uttalande att arbetsgivarna har ett stort ansvar när det kommer till att skapa fler jobb.

En stor arbetsgivare är den offentliga sektorn i stat, landsting och kommuner. Kristdemokraterna tycker att det är viktigt att det offentliga tar sitt ansvar när det kommer till den grupp som jag ställde min fråga om, det vill säga personer med funktionsnedsättning.

Regeringen har startat ett praktikantprogram i statliga myndigheter för personer i denna grupp. Ambitionen är att 1 800 personer ska kunna få en praktikplats i någon statlig myndighet.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Hur ser det ut i nuläget för praktikantprogrammet? Ser arbetsmarknadsministern behov av att göra ytterligare insatser och åtgärder för att jobben ska bli fler för personer med funktionsnedsättning?

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Vi behöver fortsätta att göra mer för att jobben ska växa till och komma fler till del.

Den grupp som Andreas Carlson nämner som har en funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga har många gånger det extra tufft. De möts både av fördomar och har ibland också fysiska eller psykiska hinder. Då behöver stödet finnas på plats.

Ett sätt är att fler arbetsgivare öppnar dörren. I de statliga myndigheterna har vi praktikprogram. Jag hoppas att det ska ta ännu mer fart. Målet är 1 800. Det är ganska blygsamma siffror än så länge. Mer behöver göras där.

Offentliga arbetsgivare över huvud taget måste ta ett större ansvar. Det är mitt budskap när jag möter privata men framför allt offentliga arbetsgivare. Här har speciellt vi som kommunpolitiker och landstingspolitiker ett väldigt stort ansvar och är stora arbetsgivare.

Dörren måste öppnas för fler personer, och vi ska ge möjligheter för alla människor som finns på svensk arbetsmarknad. Vi kan bara göra

Prot. 2013/14:55
16 januari

Frågestund

detta tillsammans, och det är bara ute hos arbetsgivarna som de verkliga jobben skapas.

Utvärdering av Skapande skola

Anf. 66 ISAK FROM (S):

Herr talman! Min fråga går till kulturministern.

Den 3 december presenterade Myndigheten för kulturanalys en första utvärdering av Skapande skola. Regeringen har återkommande lyft fram samverkan mellan skola och kultur som ett syfte med Skapande skola. Det finns inte formellt med i målen men uppfattas ändå som ett krav och ett ändamål.

Utvärderingen visar på ett glapp mellan förväntningarna och ambitionerna hos skolan och kulturliv. Utvärderingen visar också på att elevernas delaktighet är undermålig. De flesta inblandade vittnar om den stora betydelse som elevmedverkan har.

Hur ser kulturministern på kritiken mot Skapande skola nu när det har gått en dryg månad sedan utvärderingen presenterades?

Anf. 67 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! När vi inrättade Myndigheten för kulturanalys för ett par år sedan var det just för att vi skulle kunna få regelbundna rapporter om hur politiken har påverkat verkligheten och vad vi ska kunna göra för att förbättra. Därför är myndigheten och dess rapporter väldigt viktiga.

Som Isak From säger är Skapande skola en viktig del i vår nya kulturpolitik. Över 170 miljoner kronor fördelas nu av Kulturrådet varje år ut till skolor i hela landet för att elever från årskurs 0, som det kallas, upp till och med nian ska kunna möta kulturskapare i undervisningen i skolan utöver det som skolan ska göra.

Nu har vi fått en rapport från Myndigheten för kulturanalys som visar att det finns en del som vi behöver förbättra, men att detta absolut spelar en stor roll för elevernas möjlighet att möta professionell kultur.

Anf. 68 ISAK FROM (S):

Herr talman! Regeringen säger att satsningen är viktig och att den är till för alla barn. Men fakta pekar på att hälften av målgruppen inte nås. Drygt 55 procent av barnen nåddes inte av Skapande skolas aktiviteter. Utvärderingen visar att samverkan är viktig.

Kan det vara så att en del i att Skapande skola inte har fungerat fullt ut är att samverkan inte har varit så bra mellan Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet? Kan det vara så att Skapande skola inte riktigt passar in i utbildningsministerns katederskola? Eller kan det vara så att man har värderat jobbskatteavdragen högre än en satsning på den egna reformen Skapande skola?

Anf. 69 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag tänker inte ta upp attacken på min kollega Jan Björklund. Han svarar väl för sig själv.

Jobbskatteavdraget är oerhört viktigt för att människor ska kunna ta del av kultur. Det gör mig glad, Isak From, att jag återigen ska kunna få tala om för alla här och många andra att Sverige har de mest kulturaktiva medborgarna i hela Europa. Det är stor skillnad från 2007, och jag tror att den till stor del beror inte bara på att vi har ökat kulturbudgeten varje år – totalt 1 miljard under min tid som kulturminister – utan också på att människor har mer pengar över för att kunna gå på bio, köpa konst eller böcker eller vad det nu är.

När det gäller Skapande skola är jag inte förvånad över att en del skolor har haft problem. Det kunde vi se tidigt. Jag har besökt många skolor. Ett sådant exempel är det som Isak From lyfter upp: att man inte alltid engagerar och involverar eleverna. Det betyder naturligtvis mycket för deras lust, vilja och förståelse att de själva får vara med och påverka hur Skapande skola används.

Reformer på bostadsmarknaden

Anf. 70 OSKAR ÖHOLM (M):

Herr talman! Jag har en fråga till bostadsministern. Häromdagen kom den spännande publikationen till riksdagen med sammanställningen av alla de propositioner som vi kan förvänta oss under våren. Det är lätt att konstatera att alla vi som är intresserade av bostadspolitik går en spännande vår till mötes. Om man tittar igenom listan hittar man alltifrån enklare planprocess till fler bostäder åt unga och studenter, enklare möjligheter att hyra ut bostadsrättslägenheter och bygglovsbefrielse. Det är en lång rad av reformer och en reformintensiv vår.

Min fråga går till bostadsministern. Jag har sett att Bostadsplaneringskommittén har sitt första sammanträde i nästa vecka. I den reformvår som vi går till mötes på bostadsområdet undrar jag om bostadsministern skulle vilja beskriva helheten eller den röda tråden i alla de förslag som är på väg till riksdagen.

Anf. 71 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Analysen som man måste göra av problemen på bostadsmarknaden är att vi har för lite färdig byggbar och detaljplanlagd mark. Alla åtgärder vi kan vidta på andra områden faller om vi inte kan få fram mer mark, och vägen dit är för lång och för krånglig.

Här måste kommunerna ta sitt ansvar, och här måste staten hjälpa till med ett enklare och tydligare regelverk. Det är precis det som propositionen handlar om – att förenkla regelverket och göra det enklare, snabbare och billigare att bygga nya bostäder. Då har vi just förenklingarna i plan- och bygglagen. Det är en rad olika detaljer som sammantaget innebär att det går snabbare att ta sig fram genom planeringsarbetet. Vi får tydligare regler för bullerfrågor för att hantera förtätning av våra städer men också enhetliga byggregler och, inte minst, enklare byggregler för att bygga billigare smålägenheter. Också detta har riksdagen på sitt bord för närvarande.

Anf. 72 OSKAR ÖHOLM (M):

Herr talman! Om man har och vill hålla ett högt reformtempo krävs inte bara propositioner och politik. Det krävs också pigga, vakna och flitiga myndigheter. Civilministern är också ansvarig för den statliga förvaltningen. Jag funderar på det som vi har hört de senaste dagarna med förslag från inte minst det största oppositionspartiet om stora neddragningar på statlig byråkrati. Där talar man om neddragningar i tiomiljardersklassen – om jag hörde det exakta citatet.

Min följdfråga är helt enkelt denna: Om man vill hålla ett högt reformtempo och genomföra allt detta – hur skulle det då påverkas om man gör denna typ av drastiska neddragningar på myndigheternas administration?

Anf. 73 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! På bostadsområdet skulle det innebära att det skulle bli mycket svårare att leva upp till de ökade resurser vi har gett för att förkorta handläggningstider, inte minst på länsstyrelserna. Boverket, som i dag jobbar under högt tryck med olika reformer och regelförenklingar på order av regeringen, skulle få svårare att förverkliga dessa saker.

Det skulle få drastiska konsekvenser för verksamheter eftersom vi redan har haft ett ganska hårt rationaliseringstryck på våra myndigheter under en lång följd av år. Därför skulle denna typ av stora ingrepp kraftigt försämra verksamheten, och välfärden skulle på många olika områden inte tjäna på det – inte minst när det gäller att få fram nya bostäder.

Nattågen mellan Malmö och Stockholm

Anf. 74 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Vi har fått veta att nattågen mellan Malmö och Stockholm är hotade. Nu har man sagt att det kanske går att rädda dem, men då krävs det att något dramatiskt händer. Annars går det sista nattåget den 31 mars i år.

Nattåget är viktigt för att knyta ihop Öresundsregionen med storstaden. Det är viktigt av miljöskäl att det finns alternativ till flyget, och det är framför allt viktigt för pendlingen och rörligheten på arbetsmarknaden. Man har kunnat se att beläggningen är hög när det gäller trafiken från södra Sverige till Stockholm men lägre på väg tillbaka. Jag tror att det kan vara svårt att göra någonting åt det, men det visar ändå att behovet finns.

Min fråga är: Vad kan regeringen göra för att rädda nattågen? Man skulle till exempel kunna sänka vinstkraven på SJ. Det viktigaste borde ju vara medborgarnas behov av fungerande trafik.

Anf. 75 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det är alldeles riktigt som Hillevi Larsson säger; det pågår en diskussion om nattåg. Det har det gjorts under ganska lång tid, som jag har känt till, dock inte bara kopplat till förbindelsen mellan Stockholm och Malmö. Det finns även ett stort behov norrut, och det är många som vill åka nattåg där. Där har det inte burit tillräckligt kommersiellt, så

där går också staten in och upphandlar trafik för att säkerställa att det finns tillgänglighet inom landet.

Man kan ta sig på olika sätt mellan Stockholm och Malmö. Här har SJ som bolag uppenbarligen gjort sina olika värderingar av om detta är någonting som man fortfarande ska hålla på med och om det är någonting som bär sig kommersiellt.

Den fråga man ska ställa sig är naturligtvis: Är det här som staten ska lägga sina pengar? Eller vem ska annars betala en trafik om det inte finns ett tillräckligt stort intresse? Det är en fråga man kan ställa sig. Alternativt kan man säga att det nu finns möjligheter för andra att köra denna trafik om det blir ledigt.

Anf. 76 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Om det inte lönar sig ekonomiskt för SJ att driva denna verksamhet är det inte troligt att det skulle löna sig för någon annan heller. De som väl åker med nattågen är mycket nöjda, så det är inget problem när det gäller kvaliteten på trafiken.

Därför känner jag en stor oro för att ingen annan kommer att ta över om trafiken stängs ned. Om man talar om ekonomi så tror jag att det är skadligt för ekonomin i stort, det vill säga att detta hotar tillväxten och jobben, som hänger ihop med rörligheten på arbetsmarknaden.

Men ekonomi är inte det enda viktiga. Vi har miljön, där vi behöver ett konkurrenskraftigt alternativ till flyget. Vi har enskilda människor som ska få sin vardag att gå ihop – kanske med familj i Skåne och jobb i Stockholm. De får problem om man tar bort nattågen.

Frågan är: Kan man inte sänka vinstkraven på SJ och inte bara se till lönsamheten utan faktiskt till människors behov?

Anf. 77 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Våra statliga bolag och de krav som ställs på avkastning och sådant är någonting som inte behöver vara strikt och exakt för varje år. Där förs en dialog med ägaren, och det hela ska ses över en längre period.

I dag har vi till exempel kunnat höra att SJ nu satsar på att modernisera sina X2000-tåg för att kunna göra det mer bekvämt att resa. Detta är en ständig avvägning.

När det gäller utmaningar på järnvägens sida handlar det delvis om möjligheten för dem som vill åka tåg på natten. Vi ser en allt ökande trend på den regionala arbetspendlingen, som i sig kanske hotar den långväga trafikeringen på järnväg. Det är också just därför som vi har bitt Trafikverket att titta på hur vi ska utveckla hela stambanan från Stockholm och ned till Malmö, för vi behöver ha fler.

När det gäller nattågssidan pågår en hel del diskussioner. Låt oss se var vi landar i dem innan vi tar nästa steg.

Anf. 78 TALMANNEN:

Därmed var dagens frågestund med regeringen avslutad, och vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

Prot. 2013/14:55

16 januari

Frågestund

*Information från
regeringen om WTO:s
handelstoppmöte på
Bali i december 2013*

Anf. 79 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Tack för möjligheten att informera om en av de viktigaste framgångarna på det multilaterala handelsområdet på många år, nämligen överenskommelsen om det så kallade Balipaketet som ingicks i samband med WTO:s nionde ministerkonferens i början av december förra året. Jag är även glad över det stora intresse som riksdagen har visat för WTO-överenskommelsen och att fem riksdagsledamöter ingick i den svenska delegationen.

Jag vill börja med en kort bakgrund. I samband med WTO:s fjärde ministerkonferens i Doha i Qatar 2001 beslutades att inleda en ny förhandlingsrunda, den så kallade utvecklingsagendan från Doha, DDA. År 2008 var en uppgörelse om DDA nära, men förhandlingarna bröt samman i slutspurten. Vid WTO:s åttonde ministerkonferens 2011 kunde vi dock enas om att förhandlingar kunde fortsätta på vissa enskilda områden och att uppgörelser på dessa kunde ingås på provisorisk eller permanent basis. Under hösten 2012 och under 2013 bedrevs förhandlingar i tre pelare tänkta att ingå i ett minipaket till Balimötet om handelsprocedurer och jordbruks- och utvecklingsfrågor.

Den 1 september förra året tillträdde brasilianaren Roberto Azevêdo som ny generaldirektör för WTO. Inte minst genom hans starka engagemang och outtröttliga arbete uppnåddes resultat på Bali. Efter det att konferensen förlängts med ytterligare en dag lyckades vi nå en uppgörelse.

Den största framgången är det nya avtalet om förenklade handelsprocedurer. Syftet med det avtalet är att påskynda transport och klarering av gods i den internationella handeln genom att förtydliga och förbättra det regelverk som redan finns. Avtalet innehåller ett stort antal handelsförenklingar som medlemmarna nu ska implementera. Vissa av dessa är enkla medan andra kräver större investeringar. Till de enklare hör åtgärder för att öka transparensen genom att varje medlem i framtiden måste publicera information om sina import- och exportbestämmelser. På så sätt kan exportörer redan i förväg veta vilka dokument som krävs och hur lång tid en viss transport eller försäljning kommer att ta.

Till de mer avancerade handelsförenklingarna hör att varje WTO-medlem nu måste basera sina godskontroller på riskanalys. Detta innebär att enbart gods med en förhöjd risk väljs ut för kontroll, vilket i sin tur innebär att övrigt gods kan klareras mycket snabbare. I jämförelse med i dag, då det i vissa länder saknas krav på publicering av import- och exportbestämmelser och där 100 procent av allt gods som passerar en gräns kontrolleras, kommer dessa två förenklingar ensamma att göra mycket stor skillnad. Tillsammans med övriga handelsförenklingar, bland annat flera åtgärder för att förhindra korruption, kommer avtalet att skapa betydligt snabbare och effektivare tullhantering i alla WTO:s medlemsländer.

Detta sammantaget kommer att skapa stora ekonomiska vinster för både importörer och exportörer i alla länder. Det är de minst utvecklade länderna som kommer att tjäna mest, eftersom deras tulladministrationer har störst behov av effektivisering.

Vad som gör avtalet unikt, även i WTO-sammanhang, är de särskilda bestämmelser som ger utvecklingsländer rätt att kräva stöd till kapacitetsutbyggnad för att kunna implementera handelsförenklingarna i avtalet. Stora delar av avtalet kommer därmed att bekostas av utvecklade länder genom riktade biståndsinsatser. Först när detta stöd har utgått kommer utvecklingsländerna att vara bundna att implementera avtalet.

Det ekonomiska biståndet från EU är redan mycket omfattande. Sverige, som är en av de enskilt största givarna till handelsprocedurförenklingar i EU, kommer att fortsätta sitt engagemang nu i den viktiga implementeringsfasen. Sverige lanserade på Bali även ett utökat stöd till ett särskilt träningscenter i Tanzania, Trapca. Det stödet ska gå till utbildningsinsatser med inriktning på praktisk implementering av avtalet. Det har gjorts flera olika beräkningar på de ekonomiska vinsterna av handelsprocedurförenklingar, och de visar på betydande ekonomiska vinster.

Jordbruksfrågorna har varit en stor stötesten, som alla vet. Där är frågan om offentlig lagerhållning för livsmedelsförsörjning, som i huvudsak är en fråga som berör Indien, den absolut mest svårknäckta nöten. Det var först den sista förhandlingsnatten som man kunde enas. Medlemsländerna accepterade det indiska kravet att existerande lagerhållningsprogram för livsmedelsförsörjning inte kan tas till tvistlösning i WTO, även om taket för handelsstörande stöd överskrids.

De utvecklingsländer som kritiserat förslaget, till exempel Pakistan och Thailand, valde i slutändan att inte gå emot, eftersom det införts skrivningar om att programmet inte får snedvrida handeln eller skada andra länders livsmedelsförsörjning. Programmen måste notifieras till WTO, och under de kommande fyra åren ska förhandlingar om en permanent lösning ske.

En annan viktig fråga handlade om exportstöd. Resultatet blev en politisk deklaration om att WTO-medlemmarna ska vara mycket restriktiva i användandet av alla former av exportstöd. I övrigt fattades på jordbruksområdet också beslut om förenklad tullkvotsadministration.

Vad gäller utvecklingsfrågor presenterade i juni förra året de minst utvecklade länderna, MUL, ett förslag till utvecklingspaket till ministerkonferensen. Redan innan mötet på Bali inleddes fanns det en överenskommelse om alla delar av paketet. När det gäller preferentiella ursprungsregler för MUL, det vill säga vilken grad av bearbetning av varan som måste ha skett i det exporterande landet, blev resultatet icke bindande riktlinjer som visar på olika sätt som WTO-medlemmar kan bygga upp sina egna arrangemang på. Utgångspunkten är att reglerna ska vara så enkla, transparenta och objektiva som möjligt.

I Bali antogs också ett beslut om operationalisering av den tjänstewaiver som antogs redan vid WTO:s åttonde ministerkonferens och som innebär att övriga WTO-länder har möjlighet att kringgå WTO:s krav om icke-diskriminering och utsträcka marknadstillträdet för tjänsteexportörer och investerare från de minst utvecklade länderna.

Ministerkonferensen fattade även beslut om bomull och kvotfritt marknadstillträde som utgjorde återbekräftande av tidigare åtaganden. Vad gäller övriga utvecklingsfrågor fattades beslut om en överenssynsmekanism för särskilda u-landsbestämmelser.

Vidare återbekräftade ministerkonferensen redan fattade beslut om riktlinjer för förenklad anslutningsprocess till WTO för MUL och för-

längda implementeringstider för TRIPS-avtalet. Ett beslut med återbekräftat mandat för handelsrelaterat bistånd, Aid for Trade, antogs också.

Balimötet måste betraktas som en stor framgång. Det första nya avtalet i WTO:s historia slöts, det vill säga sedan 1995. Det får stor betydelse såväl för det multilaterala handelssystemets trovärdighet som för världsekonomin. Det har också gett möjlighet att nu gå vidare med andra utestående frågor i Dohaförhandlingarna. Generaldirektören har stärkt sin ställning, vilket ökar möjligheterna för honom att ta nya initiativ i framtiden.

Två bakslag kan dock noteras. Jag hade hoppats mycket på att vi till Balimötet äntligen skulle få till stånd en revidering av informationsteknikavtalet, ITA. Förhandlingen under 2013 hade gått bra, och ett avtal var inom räckhåll. Men tyvärr presenterade Kina i förhandlingarnas slutskede en mycket lång lista med känsliga produkter, och trots många påtryckningar var man inte villig att kompromissa, vilket gjorde att övriga länder inte ansåg det meningsfullt att slutföra de förhandlingarna. Min förhoppning är nu att de här förhandlingarna kommer att återupptas under våren.

Då kommer vi slutligen också in på vad som ska ingå post-Bali. Från svensk sida har vi länge drivit frågan att återuppta förhandlingarna om miljövaror och -tjänster. Vi kommer att fortsätta driva den frågan. Inför Bali hade framsteg gjorts i diskussionerna i en mindre krets om att plurilateralisera den överenskommelse på området som nåtts inom Apec, och ett gemensamt pressmeddelande planerades, men man nådde inte hela vägen. Vi kommer att vara mycket tydliga i dessa frågor även framgent.

Med detta tackar jag för att jag fick möjlighet att redogöra för WTO:s ministerkonferens på Bali i december.

Anf. 80 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag var en av de fem ledamöter som hade möjlighet att vara med på Bali. Om jag ska beskriva känslan efteråt kan jag väl säga att visst har jag varit på många olika typer av konferenser runt om i världen, men här kände man nog ändå att man hade förändrat världen lite grann till det bättre, även om man inte kan tala om någon revolution, precis.

Vi ska framför allt gratulera generaldirektören Azevêdo för att han hade tålamodet att sitta i bilateraler med alla de 153 länder som faktiskt ingår i WTO.

Det krävs dock också ett efterarbete. Handelsministern nämnde post-Bali. Det finns också en annan sak, och det är att man ser till att reglerna blir verklighet och att det verkligen kan bli fart på framför allt MUL-ländernas handel. Det är inte särskilt mycket av det i västvärlden i dag.

Detta är bakgrunden till min ena fråga. Detta handlar mycket om jordbruksprodukter, och jag undrar på vilket sätt man ska se till att det blir mer jordbruksprodukter från MUL i de mer utvecklade länderna. Nu är det ju snarare tvärtom, alltså att man kan se våra produkter i MUL-länderna.

Den andra frågan gäller detta med industriprodukter, som ju är stort. Hur ska man gå vidare med de frågorna? Ministern nämnde ITA och miljövaror, men hur går man vidare med industrin sedan? För Sverige

skulle det vara värdefullt om man till exempel fick något om bilindustrin eller någon annan industrigren som är viktig för Sverige.

Prot. 2013/14:55
16 januari

Anf. 81 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Börje Vestlund tar upp något som är mycket viktigt och kanske det allra viktigaste, nämligen att implementera de avtal som vi beslutar oss för att ingå med andra länder. Detta gäller inte bara WTO utan i flera unioner som Sverige är medlem i. EU är ett tydligt exempel. Där har vi tjänstedirektivet, som fortfarande inte fullt ut har implementerats trots att vi beslutade om det 2009. Vi kan nog vara överens om att detta kommer att ta tid.

Då får man ställa sig frågan: Hur gör vi för att detta ska kunna påskyndas? Det finns flera olika sätt. Ett viktigt sätt är naturligtvis det som Sverige har gjort under lång tid och återigen lanserade med ytterligare resurser på Bali. Det handlar om riktat bistånd till de minst utvecklade länderna för att de själva fullt ut ska få den kompetens som gör att de kan implementera handelsförenklingsprocedurer. Vi har bedrivit den formen av bistånd under många år nu, och jag har själv sett skillnaden när jag har rest i Afrika från det jag startade 2007 fram till i dag. Jag har sett hur mycket mer kompetent man är i många länder.

På den vägen behöver vi fortsätta, men det är naturligtvis också viktigt att många fler länder engagerar sig i den här frågan och att många fler länder också ger riktat bistånd. Den andra delen i detta är naturligtvis också att hela tiden påpeka de enorma vinster man kan göra med den här typen av avtal som inte minst gagnar de minst utvecklade länderna. Det handlar om att hela tiden visa på hur vi gör skillnad genom att ha en enklare och friare handel över gränserna och hur vi skapar fler jobbmöjligheter också för folk i mindre utvecklade länder.

Anf. 82 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Frihandel är kanske en av våra viktigaste framtidsfrågor i världen, jämte miljö- och klimatfrågorna. Frihandel har en förmåga att skapa välbstånd som få andra instrument har. Man kan kanske rent av säga att den mest rättvisa handeln är den som inte hindras av onödiga tullar, godtyckliga regler eller begränsande export- och importkvoter. Så till vida var WTO-avtalet i Baliförhandlingarna en klar framgång, och det var också en förmån att få vara med och följa den här processen.

Den så omtalade Doharundan är det fortfarande en bra bit kvar innan vi ser fullbordad. Det finns fortfarande förhoppningar om att den någon gång i en framtid ska kunna slutföras. Fram till dess ser vi att världen skapar plurilaterala avtal. Det är stora konstellationer av länder som tillsammans sluter separata avtal. Ofta är det de mest utvecklade länderna i världen och de mest utvecklade ekonomierna som det handlar om. Vi ser tyvärr inte att de mindre utvecklade ekonomierna är med på tåget. Det blir med andra ord någon form av A- och B-lag i världshandeln.

Det skulle vara intressant att höra handelsministerns reflexion om hur vi från Sveriges och EU:s sida kan jobba vidare inom WTO för att någon gång kunna uppnå ett bredare handelsavtal i världen där även de mindre utvecklade länderna kan få vara med och ta goda bitar ur kakan.

*Information från
regeringen om WTO:s
handelstoppmöte på
Bali i december 2013*

Anf. 83 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Hans Rothenberg tar upp en väldigt viktig fråga och säger också att rättvis handel kräver en friare handel. Det håller jag med om till 100 procent, men det kräver också en hel del andra delar. Det handlar bland annat om transparenta och robusta rättssystem, äganderätt och möjlighet till kommunikation mellan människor och länder. I en hel del länder finns det mycket kvar att göra.

Vi kan bidra med en friare handel. Vi kan bidra med bra avtal. Sedan är det en hel del annat som också behöver göras och som ligger utanför handelsområdet.

Med detta sagt vill jag gå in på den fråga som ofta hörs: Kan vi verkligen förhandla om ett multilateralt avtal samtidigt som vi förhandlar om plurilaterala avtal eller varför inte bilaterala avtal? Är inte de bilaterala och plurilaterala förhandlingarna störande för det stora målet, alltså att vi får ett multilateralt frihandelsavtal för WTO:s alla medlemsländer? Mitt tydliga svar är: Nej, det stör inte. Vi måste vara beredda att förhandla om alla dessa tre parallellt.

Vi ser nu hur lång tid det har tagit att få fram bara en del av ett multilateralt frihandelsavtal. Vi har hållit på sedan 2001 med det målet, och vi har ännu inte nått ända fram. Vi har helt enkelt inte råd att vänta. Världen har inte råd att vänta.

Jag tror snarare tvärtom att de bilaterala avtal vi förhandlar fram – de mellan EU och Japan, mellan EU och Sydkorea och mellan EU och USA samt ekonomiskt partnerskap med Afrika – snarare stimulerar till att skynda på ett multilateralt avtal. Om man samtidigt ser stora effekter redan av bilaterala avtal blir det en positiv spiral.

Anf. 84 VALTER MUTT (MP):

Herr talman! Tack, handelsministern, för redogörelsen från Bali!

Förenklade handelsprocedurer genom mindre krånglig tulladministration och minskad byråkrati är givetvis eftersträfvansvärt. Bekymmersamt är däremot att jordbruksfrågorna och utvecklingsagendan mer eller mindre står och stampar trots att nu hela tolv år förflutit sedan utvecklingsdagordningen från Doha, alltså Doharundan, sjösattes.

För att ökad handel ska öka levnadsstandarden för världens allra fattigaste räcker det inte att förlita sig på fördelningspolitiskt blinda marknadskrafter, utan dessa måste regleras av politiska beslut. För att låna ett uttryck av den indiske ekonomen och nobelpristagaren Amartya Sen är demokratin den riktigt fattiges enda mjölkko.

När människovärdet kommer i konflikt med marknadsvärden anser vi gröna att de senare måste vika. Vi hälsar därför med tillfredsställelse att G33-länderna, med Indien i spetsen, på Balimötet lyckades skydda utvecklingsländers rätt att genom subventionerade lagringsprogram säkra sin egen livsmedelsförsörjning.

Denna, bokstavligt talat, för hundratals miljoner människor livsviktiga rätt är emellertid bara tillfällig och i begränsad omfattning säkrad under de närmaste fyra åren och kommer att bli föremål för fortsatta WTO-förhandlingar. G33-länderna, där folkrika utvecklingsländer som Kina, Indien, Indonesien och Nigeria ingår, kräver att utvecklingsländer ska få permanent rätt att subventionera lagringsprogram för sin livsme-

delsförsörjning. Jag skulle nu vilja höra hur handelsministern ställer sig till detta krav.

Prot. 2013/14:55
16 januari

Anf. 85 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Valter Mutt talar väldigt tydligt om precis det som jag sade var knäckfrågan på Bali och det som Indien hela tiden tryckte hårt på. Det Valter Mutt inte talar om är att det faktiskt fanns flera utvecklingsländer som var starkt emot detta – de var väldigt starkt emot detta. För deras del handlar det också om rädslan för att det Indien vill samla i sitt land ska läcka ut över gränserna och därmed naturligtvis störa andra utvecklingsländer.

Nu kom vi till en kompromiss där Indien får fortsätta med sitt livsmedelsförsörjningsprogram. Beslutet innebär också att man inte kan ta existerande program till en WTO-tvistlösning även om landet i fråga, i detta fall Indien, skulle överskrida sina åtaganden vad gäller handelsstörande stöd. Och det ska ske en förhandling om en permanent lösning i framtiden.

Men jag tror inte på protektionism, tvärtom. Jag tror på mer frihandel. Det gör jag i allra högsta grad för de minst utvecklade länderna. Jag gör det för de fattiga länderna. Det är väldigt viktigt att komma ihåg en sak. Varför startade vi förhandlingarna om det multilaterala frihandelsavtalet? Det hette dessutom att det var ett utvecklingsavtal, en utvecklingsrunda. Det handlade om att faktiskt öka möjligheterna för en friare handel för att de fattiga länderna också skulle kunna få en växande ekonomi, få hjulen att snurra och skapa egna jobbmöjligheter.

Detta får man inte genom att stänga sina gränser. Man får det inte genom ökad protektionism. Man får det, tvärtom, med en friare handel.

Anf. 86 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Det avtal som vi diskuterar här är utan tvekan av stor betydelse. För lantbrukare, såväl här i Sverige som i andra länder, är det oerhört viktigt med pålitliga och stabila internationella spelregler. Under en följd av år har vi kunnat se hur olika intressen kraftigt har försvårat tillskapandet av ett multinationellt handelsavtal. Att man nu har enats om att enskilda länder under en övergångsperiod kan skydda inhemskt jordbruk i syfte att säkra livsmedelstillgången samt att världens minst utvecklade länder ges tillgång till nya exportmöjligheter måste ändå ses som ett tecken på att det finns en vilja till samförstånd. Det samförståndet tycker vi bådar gott. Vi hoppas på goda förutsättningar för en ökad och mer effektiv världshandel.

Samtidigt är det viktigt att inte luta sig tillbaka. De stora globala utmaningarna ställer alltså krav på oss alla. Fattigdomen i utvecklingsländerna är en enorm sådan utmaning, likaså den långsiktiga tillgången på livsmedel samt klimatförändringarna.

Ur mitt och Centerpartiets perspektiv är det helt nödvändigt att handels-, klimat- och biståndspolitik samspelar. Det är nyckeln till en framtid med hållbar utveckling. Därför behöver vi redan nu blicka framåt. De närmaste åren, som ministern har varit inne på, kommer arbetet att gå vidare på flera plan. Det kommer att ske inom WTO. Men det gäller också förhandlingarna mellan till exempel EU och USA. Och det gäller den klimatöverenskommelse som det ska fattas beslut om i Paris under 2015.

*Information från
regeringen om WTO:s
handelstoppmöte på
Bali i december 2013*

Här är mina frågor: Vilken betydelse, om någon, bedömer handelsministern att Baliöverenskommelsen kan få för strävan efter hållbar utveckling i ett bredare perspektiv? Vi hade ett WTO-avtal 1995. Nu är det 2014. Bedömer ministern att det kommer ett nästa, och i vilket härad kan det ligga? Och om handelsministern vill och hinner: Hur är läget i förhandlingarna mellan EU och USA om TTIP-avtalet?

Anf. 87 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Tack, Staffan Danielsson, för flera viktiga frågeställningar! Vi kan börja med det sista Staffan Danielsson sade: TTIP. Förhandlingsläget är väldigt gott mellan EU och USA. Man går nu in i en mer detaljerad fas, där man också sitter och tittar på exakt hur ett avtal ska kunna se ut. Vi förväntar oss ytterligare förhandlingar under våren.

Båda parter, EU och USA, ser naturligtvis nytan av ett sådant avtal, att två stora ekonomier ska kunna få frihandel mellan varandra. Samtidigt som det är oerhört angeläget att få det här snabbt gäller det att det blir så djupt, brett och omfattande som möjligt. Från svensk sida har vi varit väldigt tydliga med det när det gäller industri, när det gäller jordbruk och framför allt när det gäller en standardisering. Det handlar om hur vi ömsesidigt kan komma att godkänna varandras olika standarder.

Jag ska gå tillbaka till WTO och det multilaterala avtalet. Naturligtvis hoppas vi på att man vill fortsätta driva de frågor som vi har sagt har varit väldigt viktiga. Det handlar om en mer grön inriktning av ett multilateralt avtal. Det handlar om att få miljövaror och miljötjänster tullfritt. Det handlar om att göra det så enkelt som möjligt för att få människor att välja rätt, det vill säga välja grönt och välja hållbart.

Där är vi inte i dag. Det finns inte tillräckligt många länder i dag, vilket jag beklagar djupt, som lyfter det här på agendan. Men Sverige gör det. EU gör det. USA gör det. Vi blir fler och fler. Ju längre vi kan fortsätta den här debatten och ju mer intensivt vi kan bedriva den, desto fler kommer att lyssna på detta. Det är viktigt inför framtiden.

Anf. 88 JENS HOLM (V):

Herr talman! Många länder, inte minst i Latinamerika, har gjort precis det som WTO, Världsbanken och IMF förespråkar. Det gjorde man under 1980- och 1990-talen. Man avreglerade nämligen en stor del av sin livsmedelsproduktion. Man sänkte tullar och avgifter, och man öppnade upp för världshandeln.

Vad hände? Jo, man blev snabbt beroende av import från USA och EU, som subventionerar en stor del av sin livsmedelsproduktion. En stor del av de här ländernas möjlighet att brödföda sin egen befolkning slogs sönder helt och hållet.

Vi kan titta på ett land som Haiti. Så fort livsmedelspriserna går upp på världsmarknaden drabbas det av stora hungerkatastrofer. Haiti har gjort precis det som WTO vill att man ska göra, nämligen tagit bort tullarna på sina egna livsmedel.

Vi i Vänsterpartiet är väldigt kritiska till det ensidiga fokuserandet på den så kallade frihandeln, för det gynnar de starka aktörerna på världsmarknaden. Därför såg vi med stort intresse på den så kallade G33-gruppens förslag – den är ledd av Indien men består av över 40 utvecklingsländer – om rätten att gå in med statliga subventioner för baslivsme-

del och lagerhålla baslivsmedel för att garantera sin egen befolknings försörjning.

Nu har man kommit med en temporär kompromiss som bara ska gälla i fyra år. Min fråga till handelsministern är: Vad händer efter de fyra åren?

Det som de här utvecklingsländerna gör är egentligen exakt samma sak som EU och USA gör. Man går in med subventioner till sin egen livsmedelsindustri. Om EU och USA kan göra det, varför ska inte de här länderna få göra det?

Herr talman! Jag har en fråga till. Får man möjlighet att ställa en följdfråga?

Anf. 89 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Jens Holm lyfter Haiti som exempel. Jag tror att man bör tillägga att Haiti också har drabbats av en stor katastrof. Det handlar inte bara om handelspolitik i det fallet, utan det finns flera andra viktiga orsaker till att det ser ut som det gör.

Vi har från svensk sida sagt att vi tycker att en tryggad livsmedelsförsörjning är en viktig fråga, och vi välkomnar också de konstruktiva diskussioner som har ägt rum i Genève. Men vi anser inte att handelsstörande stöd är rätt väg att trygga livsmedelsförsörjningen. Dessutom är det inte effektivt på lång sikt. Det är också stor risk att man påverkar andra utvecklingsländer negativt, vilket också flera utvecklingsländer uttryckte farhågor om tidigare under hösten och även under detta möte.

Jag är glad över att man nu fortsätter diskussionerna. Nu har man fyra år på sig för att nå en permanent lösning. Om man inte kommer fram till en permanent lösning kommer interimslösningen att gälla även i fortsättningen. Min förhoppning är naturligtvis att man slutligen kommer fram till något permanent. Det är på lång sikt viktigt att programmen inte får snedvrida eller skada andra länders livsmedelsförsörjning.

Det här är en svår fråga. Alla fokuserar på Indien, men det finns flera andra länder i gruppen som också är inblandade. Indien har blivit en allt större exportör av spannmål och ris, och landet har fördubblat sin risexport under en tioårsperiod.

Det är inte så enkelt att det är svart eller vitt, utan det finns många faktorer att ta hänsyn till i diskussionerna.

Anf. 90 JENS HOLM (V):

Herr talman! Innan man pekar finger mot andra länder kanske man ska sopa rent framför egen dörr. I och med EU:s nya jordbrukspolitik inför man en så kallad särskild krisreserv på över 30 miljarder svenska kronor. Den ska stödja den europeiska jordbrukspolitiken vid "allvarliga marknadskriser".

Det här är ungefär samma sak som Indien och många andra utvecklingsländer vill göra. Då borde man i så fall verka för att ta bort sådana saker innan man moraliserar över vad andra länder gör.

Jag undrar om Ewa Björling tog några initiativ till att stärka möjligheterna till en progressiv miljöpolitik i händelse av att den hamnar i konflikt med WTO-reglerna. Vi vet till exempel att Australien har fått stå till svars inför WTO för sitt beslut om att införa cigarettpaket utan reklam. Jag tycker att det borde vara en självklarhet att man kan göra så. Det

Prot. 2013/14:55
16 januari

*Information från
regeringen om WTO:s
handelstoppmöte på
Bali i december 2013*

finns andra tvister där miljö och frihandel står mot varandra, och då borde man lyfta upp miljön. Har handelsministern tagit några sådana initiativ?

Anf. 91 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Låt mig starta med EU:s jordbrukspolitik. En majoritet i Sveriges riksdag är överens om att vi inte vill ha jordbrukssubventioner. Det är också något som Sverige har arbetat för under många år. Så ser inte verkligheten ut inom EU i dag. Det finns flera länder som fortfarande vill ha dessa subventioner, och jag tror att vi alla är medvetna om ungefär vilka länder det är fråga om. Detta är en knäckfråga i många frihandelsförhandlingar, inte bara i den multilaterala agendan utan även i bilaterala förhandlingar.

Sedan var det frågan om miljöpolitiken och miljöfrågorna. Internationell handel bidrar på sikt till ekonomisk utveckling, som kan gynna både en hållbar utveckling och en förbättrad miljö – inte minst genom att finansiera miljöpolitiska åtgärder.

Handelspolitiken ska verka för att förstärka handelns positiva effekter, särskilt avseende dessa frågor. Jens Holm är mycket väl medveten om att Sverige har drivit frågorna även i WTO. Jag var tydlig i slutet av mitt anförande att vi är besvikna över att man inte lyckades nå ens dit Apec har nått, det vill säga ett plurilateralt avtal, när det handlar om ett antal miljövänliga produkter som skulle kunna vara tullfria. Det vore ett viktigt första steg. Vi har gått så långt att vi har sagt att vi vill ha ett avtal för miljövänliga varor, tjänster och tekniker – allt för att stimulera att det som är grönt och hållbart ska också vara det billigaste alternativet för människor att välja.

Det är den vägen jag är övertygad om att vi ska gå för att få mer miljövänliga varor, tjänster och tekniker i alla WTO:s medlemsländer. Men det är ett svårt och tufft arbete, och vi behöver fler röster som talar om just gröna frihandelsavtal.

Anf. 92 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Jag har en fråga som inte direkt berör WTO:s handelstoppmöte på Bali, men vi har berört frågan tidigare.

Eftersom förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och USA kan bilda skola inom WTO kan det ändå vara relevant att jag ställer min fråga om just dessa förhandlingar. Ministern berörde TTIP i ett tidigare inlägg och underströk vikten av detta avtal.

Vi gröna ser en risk i att svenskt jordbruk kan komma att säljas ut i förhandlingarna. Det är för att få fördelar för svensk verkstadsindustri. Svenskt jordbruk kan aldrig konkurrera med ett jordbruk där bland annat tillväxthormoner används inom köttproduktion, genmodifierat foder används, antibiotika i foder tillåts för att öka tillväxt eller där djurhållningen inte lever upp till de krav vi har i Sverige. Detta gör att det svenska jordbruket upplever förhandlingarna som ett reellt hot, speciellt som de förs bakom lyckta dörrar.

Vill handelsministern i skenet av vad jag har framfört kommentera jordbrukets roll i dessa förhandlingar, och vad gör handelsministern för att få mer transparenta förhandlingar?

Anf. 93 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Tack till Kew Nordqvist för att han tar upp en viktig fråga, trots att den inte hör till WTO:s multilaterala avtal! Icke desto mindre är det en fråga som för närvarande verkligen ligger högt på agendan för regeringen. Jag vill vädja till alla riksdagsledamöter att försöka driva frågan om vikten av ett avtal mellan EU och USA så brett som möjligt i vårt land och i kontakter med andra europeiska länder.

Med det sagt vill jag vara tydlig och säga att det inte ingår i det mandat som kommissionen har att på något sätt förhandla om att förändra jordbruket på det sätt som Kew Nordqvist beskriver. Det handlar inte om att det ska bli tillåtet att importera hormonbehandlat kött, använda genmodifierat foder eller tillåta antibiotika i foder. Jag vill vara tydlig med det, och jag har varit det förut i Sveriges riksdag – men jag har inget emot att vara det en gång till.

Vi har även tidigare tagit upp frågan om transparens i förhandlingarna. Det har från början efterfrågats i EU om mandatet i sig kan vara transparent. Det är flera länder som har efterfrågat ett sådant mandat. Sverige försöker alltid driva att förhandlingarna ska vara så transparenta som möjligt, men alla EU-länder tycker inte likadant. Framför allt för USA handlar det konstitutionellt om att mandatet inte kan vara helt transparent. Det är där vi befinner oss nu.

Med det sagt tycker jag fortfarande att man ska kunna vara så öppen som det bara går. Jag försöker också att vara så öppen jag kan när jag redovisar inför Sveriges riksdag och inför EU-nämnden. Men visst önskar vi att allt skulle vara helt transparent fullt ut. Dock ska vi komma ihåg att det handlar om förhandlingstaktik mellan EU och USA, och vi hoppas att det ska bli så bra som möjligt för båda parter.

Anf. 94 MATS ODELL (KD):

Herr talman! Först vill jag tacka handelsministern för en utmärkt rapport från den historiska konferensen.

Det råder inget tvivel om att ett ytterligare misslyckande på Bali hade hotat inte bara världshandelsorganisationens existens i dess nuvarande form, reducerat den till någon sorts konfliktlösningsorganisation, utan också att den så kallade Doharundan aldrig hade kommit i gång efter det relativt långa stilleståndet.

Min fråga handlar just om det som brukar kallas post-Bali. Generalsekreteraren framhöll under konferensen att det inte finns något post-Bali om inte Balimötet lyckas. Vi som hade förmånen att vara där kastades hela tiden mellan hopp och förtvivlan. Det var olika signaler om mötet skulle lyckas. Vi i den svenska parlamentarikerdelegationen var tvungna att åka hem, och det var faktiskt först på Arlanda, vid bagagebandet, som vi nåddes av det glada budskapet att mötet hade gått i lås.

Hur bedömer handelsministern att förutsättningarna för den Doharunda som har fått en chans att komma i gång igen ser ut? Har det kommit några nya hinder efter Balimötet, eller verkar det som att det momentum som skapades där också kan bidra till att få i gång Doharundan?

Prot. 2013/14:55
16 januari

*Information från
regeringen om WTO:s
handelstoppmöte på
Bali i december 2013*

Anf. 95 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Tack till Mats Odell för frågan! Om det skulle vara något post-Bali var vi många som tvivlade på under dagarna på Bali, egentligen under hela hösten. Risken fanns att WTO bara skulle bli en tvistlösningsmekanism och ingenting mer, inte förmögen att komma till några som helst tydliga resultat. Jag är väldigt glad att vi gjorde det. Har man klarat det en gång kan man klara det en gång till.

Nu handlar det om: Vad är det viktigast att fylla den närmaste tiden, post-Bali, med? För svensk del hade vi, som jag sade, två bakslag. Dels handlar det om förnyelse och breddande av det informationsteknikavtal som redan finns sedan 16 ½ år tillbaka och få fler länder att ingå. Dels handlar det om tjänster.

Historiskt sett har jordbruksfrågorna varit de som har varit de absolut svåraste att förhandla. Tjänstefrågorna har inte alls stött på samma problem. Men eftersom man tidigt beslutade sig att man ville göra ett helt paket av Doha innan man beslutade om några delar har frågan om tjänster hela tiden fått vänta. Jag är väldigt positivt inställd till det. Jag tror att vi kan komma vidare, inte minst inom tjänsteområdet, inom en relativt snar framtid.

Alla de plurilaterala avtal som vi förhandlar parallellt stimulerar till detta. Många gånger är det så att om man ser att två parter lyckas kan nästa två, fem eller tio parter också lyckas. Det handlar hela tiden om att komma med goda exempel och, det allra viktigaste, att visa på effekterna i verkligheten, visa att det blir billigare att handla, att det blir ökad handel mellan länder och att det framför allt ger fler jobbmöjligheter. När man ser det tror jag att förhandlingarna kommer att intensifieras ytterligare.

Anf. 96 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! WTO:s 159 medlemsländer lyckades vid sitt möte på Bali nå en deluppgörelse i den sedan 2001 pågående Doharundan. Viktigare än själva innehållet var sannolikt, som mycket riktigt har påpekats, att det blev en uppgörelse över huvud taget. Balipaketet är därför ett stort framsteg för WTO:s medlemsländer i och med att de nu kan gjuta nytt liv i den tolv år gamla Doharundan.

Handelsministern nämnde i sitt anförande att resultatet ger generaldirektören möjlighet att ta nya initiativ. Det ger också medlemsländerna möjlighet att ta nya initiativ. Handelsministern nämnde vidare i sitt anförande, och har upprepat det vid ett par tillfällen, att det handlar om miljövaror och -tjänster som vi tycker är angelägna ur svensk synpunkt.

Vad jag skulle vilja ha reda på är på vilket sätt som Sverige tar de här initiativen. Vilket tillvägagångssätt har Sverige, i och med att Sverige också är medlem i EU, för att få upp just de frågorna på dagordningen? Det måste vara ett stöd för generaldirektören när han försöker åstadkomma en ny uppgörelse.

Anf. 97 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Tack till Krister Örnfjäder för frågan! Det stämmer mycket riktigt att det faktum att vi över huvud taget fick ett beslut var den kanske allra viktigaste signalen, det vill säga att WTO verkligen kan leverera.

Jag vill gå tillbaka till det som Börje Vestlund tog upp tidigare i debatten, frågan om implementeringen. I alla avtal och beslut, hur bra, tydliga och vackra de än må vara, handlar det om: Vad händer sedan i verkligheten? Hur gör vi skillnad? Vad blir skillnaden för de minst utvecklade länderna? Det gäller inte minst dessa eftersom det var en utvecklingsagenda. Där handlar det om att lägga oerhört mycket tid och resurser för att se till att det sker i verkligheten.

För svensk del är det samtidigt viktigt med tjänster. Vi ser själva hur vår tjänstesida ökar ständigt. Vi ser när det gäller vår export att vår tjänsteexport ökar stadigt. För oss blir det allt viktigare att jobba med det området.

Sverige är medlem i EU. Vi talar inte med en ensam röst; vi talar i stället med en röst som representerar 28 länder. Det är ett idogt arbete inom hela EU att hela tiden lyfta de här frågorna när vi har möten i Bryssel i rådet för handelsfrågor och att hela tiden vara aktiv när det handlar om olika seminarier. Det handlar också om att bygga grupper av likasinnade som talar med en enad röst. Det handlar om att ge rapporter, att helt enkelt idogt arbeta för att visa hur mycket det betyder och vad det betyder i reda summor för varje enskild individ.

Mycket sådant arbete gjorts, men det gäller att sprida informationen så att människor ser det viktiga i det. Det allra bästa tror jag är att peka på de avtal som redan existerar. Vi har ett alldeles utmärkt exempel i avtalet mellan EU och Sydkorea. Vi ser i dag en stor skillnad i exporten. Vi ser att det är billigare varor. Det förstår de allra flesta och ser också vikten av ökad frihandel.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 16 januari

2013/14:227 Bisfenol A i dricksvatten

av *Katarina Köhler* (S)

till miljöminister *Lena Ek* (C)

2013/14:228 Flygverkstaden på F 17

av *Peter Jeppsson* (S)

till försvarsminister *Karin Enström* (M)

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 16 januari

2013/14:321 EU:s ministermöte och syriska fredssamtal

Prot. 2013/14:55

16 januari

*Information från
regeringen om WTO:s
handelstoppmöte på
Bali i december 2013*

Prot. 2013/14:55
16 januari

av *Eva-Lena Jansson* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:322 Underhållsstöd

av *Phia Andersson* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

Prot. 2013/14:55

16 januari

2013/14:323 Framtida förutsättningar för den digitala tjänsteindustrins infrastruktur

av *Katarina Köhler* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:324 Statlig service på landsbygden

av *Ulla Andersson* (V)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2013/14:325 Regelverk och finansieringsprinciper vid utbyggnad av bredband

av *Kristina Nilsson* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 januari

2013/14:204 Skyddslagstiftning för sund konkurrens

av *Krister Örnfräder* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:215 Registrering av utländska företagare som ej är skattepliktiga i Sverige

av *Anders Karlsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:217 Växande fattigdom

av *Hans Olsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:219 Sänkt bolagsskatt och utdelningsfest

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:239 Svensk minderårig fängslad i Israel

av *Thomas Strand* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:243 Höjd brytpunkt

av *Leif Jakobsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:260 Felberäkning vid bolagsskattesänkningen och underskott

av *Leif Jakobsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:261 Finansieringen av bolagsskattesänkningen

av *Leif Jakobsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:264 Överskottsmålet

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:274 FN:s skattekommitté
av *Hannah Bergstedt* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
2013/14:275 IMF, Världsbanken och skatteflykt
av *Hannah Bergstedt* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
2013/14:276 Utvecklingsländerna och kapitalflykten
av *Hannah Bergstedt* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
2013/14:277 Land-för-land-rapportering
av *Hannah Bergstedt* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
2013/14:278 Införandet av nettodebitering i Sverige
av *Lise Nordin* (MP)
till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)
2013/14:284 Svenska folkets inställning till skattesänkningar
av *Anna Wallén* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
2013/14:285 Transportkrav i företagens redovisningar
av *Krister Örnfjäder* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
2013/14:295 Trovärdighet i den ekonomiska politiken
av *Monica Green* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
2013/14:300 BEPS och Schweiz
av *Anders Karlsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

10 § Kammaren åtskildes kl. 15.47.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 12.51 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

HELÉN TÖRNQVIST

/Eva-Lena Ekman

1 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
2 § Anmälan om inbjudan till riksdagens ledamöter från den norska Nobelkommittén att nominera kandidater till Nobels fredspris 2014.....	1
3 § Svar på interpellation 2013/14:207 om statens bidrag till Rett Center	1
Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	1
Anf. 2 GUNNAR SANDBERG (S).....	2
Anf. 3 AGNETA LUTTROPP (MP).....	3
Anf. 4 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	4
Anf. 5 GUNNAR SANDBERG (S).....	5
Anf. 6 AGNETA LUTTROPP (MP).....	6
Anf. 7 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	6
Anf. 8 GUNNAR SANDBERG (S).....	7
Anf. 9 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	7
4 § Svar på interpellation 2013/14:219 om undantag från upphandlingsdirektivet.....	8
Anf. 10 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	8
Anf. 11 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	9
Anf. 12 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	10
Anf. 13 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	10
Anf. 14 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	11
Anf. 15 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	12
Anf. 16 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	13
Ajournering.....	14
Återupptagna förhandlingar	14
5 § Frågestund.....	14
Anf. 17 TALMANNEN.....	14
<i>Situationen på den svenska arbetsmarknaden</i>	<i>14</i>
Anf. 18 KERSTIN NILSSON (S)	14
Anf. 19 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	14
Anf. 20 KERSTIN NILSSON (S)	15
Anf. 21 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	15
<i>Säkerheten på järnvägarna.....</i>	<i>15</i>
Anf. 22 STINA BERGSTRÖM (MP)	15
Anf. 23 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	16
Anf. 24 STINA BERGSTRÖM (MP)	16
Anf. 25 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	16
<i>Arbetslösheten</i>	<i>17</i>
Anf. 26 JENNY PETERSSON (M).....	17

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	17
Anf. 28 JENNY PETERSSON (M)	17
Anf. 29 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	18
<i>Maten i äldreomsorgen.....</i>	<i>18</i>
Anf. 30 PER RAMHORN (SD)	18
Anf. 31 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	18
Anf. 32 PER RAMHORN (SD)	19
Anf. 33 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	19
<i>Besiktningen av järnvägarna.....</i>	<i>19</i>
Anf. 34 JENS HOLM (V)	19
Anf. 35 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	20
Anf. 36 JENS HOLM (V)	20
Anf. 37 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	20
<i>Satsning på friluftsrörelsen</i>	<i>21</i>
Anf. 38 ANITA BRODÉN (FP).....	21
Anf. 39 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	21
Anf. 40 ANITA BRODÉN (FP).....	21
Anf. 41 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	22
<i>Likvärdiga villkor för hyresrätt och ägd bostad.....</i>	<i>22</i>
Anf. 42 LARS ERIKSSON (S).....	22
Anf. 43 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	22
Anf. 44 LARS ERIKSSON (S).....	23
Anf. 45 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	23
<i>Järnvägstrafiken.....</i>	<i>23</i>
Anf. 46 ANDERS YGEMAN (S)	23
Anf. 47 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	24
Anf. 48 ANDERS YGEMAN (S)	24
Anf. 49 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	24
<i>Yrkesintroduktionsanställningar</i>	<i>24</i>
Anf. 50 OLA JOHANSSON (C).....	24
Anf. 51 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	25
Anf. 52 OLA JOHANSSON (C).....	25
Anf. 53 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	25
<i>Tillsättningen av etikprövningsnämnder</i>	<i>26</i>
Anf. 54 MEERI WASBERG (S).....	26
Anf. 55 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	26
Anf. 56 MEERI WASBERG (S).....	26
Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	27

<i>Upprättande av en evenemangslista</i>	27	Prot. 2013/14:55
Anf. 58 TINA EHN (MP).....	27	16 januari
Anf. 59 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON		
LILJEROTH (M).....	27	
Anf. 60 TINA EHN (MP).....	27	
Anf. 61 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON		
LILJEROTH (M).....	28	
<i>Jobb för personer med funktionsnedsättning</i>	28	
Anf. 62 ANDREAS CARLSON (KD)	28	
Anf. 63 Arbetsmarknadsminister ELISABETH		
SVANTESSON (M).....	28	
Anf. 64 ANDREAS CARLSON (KD)	29	
Anf. 65 Arbetsmarknadsminister ELISABETH		
SVANTESSON (M).....	29	
<i>Utvärdering av Skapande skola</i>	30	
Anf. 66 ISAK FROM (S)	30	
Anf. 67 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON		
LILJEROTH (M).....	30	
Anf. 68 ISAK FROM (S)	30	
Anf. 69 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON		
LILJEROTH (M).....	30	
<i>Reformer på bostadsmarknaden</i>	31	
Anf. 70 OSKAR ÖHOLM (M).....	31	
Anf. 71 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	31	
Anf. 72 OSKAR ÖHOLM (M).....	32	
Anf. 73 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	32	
<i>Nattågen mellan Malmö och Stockholm</i>	32	
Anf. 74 HILLEVI LARSSON (S)	32	
Anf. 75 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-		
SVÄRD (M)	32	
Anf. 76 HILLEVI LARSSON (S)	33	
Anf. 77 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-		
SVÄRD (M)	33	
Anf. 78 TALMANNEN.....	33	
6 § Information från regeringen om WTO:s handelstoppmöte		
på Bali i december 2013.....	34	
Anf. 79 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	34	
Anf. 80 BÖRJE VESTLUND (S).....	36	
Anf. 81 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	37	
Anf. 82 HANS ROTHENBERG (M)	37	
Anf. 83 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	38	
Anf. 84 VALTER MUTT (MP)	38	
Anf. 85 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	39	
Anf. 86 STAFFAN DANIELSSON (C).....	39	
Anf. 87 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	40	
Anf. 88 JENS HOLM (V)	40	
Anf. 89 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	41	
Anf. 90 JENS HOLM (V)	41	

Anf. 91 Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	42
Anf. 92 KEW NORDQVIST (MP)	42
Anf. 93 Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	43
Anf. 94 MATS ODELL (KD)	43
Anf. 95 Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	43
Anf. 96 KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	44
Anf. 97 Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	44
7 § Anmälan om interpellationer	45
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	45
9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	46
10 § Kammaren åtskildes kl. 15.47.	47

Tryck: Elanders, Vällingby 2014